

جمهوری اسلامی ایران

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس

دوره کارشناسی

کلام اسلامی

(خاص جامعه المصطفی العالمیه)

گروه علوم انسانی

مصوبه پانصد و چهل و هشتمین جلسه شورای گسترش آموزش عالی

مورخ ۱۳۸۴/۳/۲۱

بسم الله الرحمن الرحيم

برنامه آموزشی دوره کارشناسی کلام اسلامی

گروه: علوم انسانی	کمیتة تخصصی: الهیات و معارف اسلامی
رشته: کلام اسلامی	گرایش:
دوره: کارشناسی	کد رشته:

شورای گسترش آموزش عالی در پانصد و چهل و هشتمین جلسه مورخ ۱۳۸۴/۳/۲۱ براساس طرح دوره کارشناسی کلام اسلامی که توسط گروه علوم انسانی تهیه شده و به تأیید رسیده است، برنامه آموزشی این دوره را در سه فصل (مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس) به شرح پیوست تصویب کرده و مقرر می‌دارد:

ماده (۱) برنامه آموزشی دوره کارشناسی کلام اسلامی از تاریخ تصویب برای کلیه دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی کشور که مشخصات زیر را دارند، لازم‌الاجرا است.
الف: دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی که زیر نظر وزارت علوم، تحقیقات و فناوری اداره می‌شوند.

ب: مؤسساتی که با اجازه رسمی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و براساس قوانین تأسیس می‌شوند و بنابراین تابع مصوبات شورای گسترش آموزش عالی می‌باشند.
ج: مؤسسات آموزش عالی دیگر که مطابق قوانین خاص تشکیل می‌شوند و باید تابع ضوابط دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران باشند.

ماده (۲) این برنامه از تاریخ ۱۳۸۴/۳/۲۱ برای دانشجویانی که از این تاریخ به بعد وارد دانشگاه می‌شوند لازم‌الاجرا است.

ماده (۳) مشخصات کلی، برنامه درسی و سرفصل دروس دوره کارشناسی کلام اسلامی در سه فصل مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس برای اجرا به معاونت آموزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری ابلاغ می‌شود.

رأی صادره پانصد و چهل و هشتمین جلسه شورای گسترش آموزش عالی

مورخ ۱۳۸۴/۳/۲۱

درخصوص برنامه آموزشی دوره کارشناسی کلام اسلامی

- (۱) برنامه آموزشی دوره کارشناسی کلام اسلامی که از طرف گروه علوم انسانی پیشنهاد شده بود، با اکثریت آراء به تصویب رسید.
- (۲) این برنامه از تاریخ تصویب قابل اجرا است.

رأی صادره پانصد و چهل و هشتمین جلسه شورای گسترش آموزش عالی مورخ ۱۳۸۴/۳/۲۱ در مورد برنامه آموزشی دوره کارشناسی کلام اسلامی صحیح است و به مورد اجرا گذاشته شود.

دکتر جعفر توفیقی
وزیر علوم، تحقیقات و فناوری

رونوشت: به معاونت محترم آموزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
خواهشمند است به واحدهای مجری ابلاغ فرمائید.

دکتر سعدان زکائی

دبیر شورای گسترش آموزش عالی

دوره‌ی کارشناسی رشته‌ی کلام اسلامی

تعریف:

دوره‌ی کارشناسی رشته‌ی کلام اسلامی، عبارت است از مرحله‌ای که فراگیران علاوه بر آشنایی با دروس تخصصی رشته‌ی مربوط آشنا شده، و در پایان موفق به اخذ مدرک کارشناسی در آن رشته می‌شوند.

اهداف کلی دوره

- ترغیب متکلم و کارشناس مسایل کلامی؛
- آشنا ساختن دانش‌پژوهان با مهم‌ترین مکاتب کلام اسلامی؛
- آشنا ساختن فراگیران با متون اصلی کلام اسلامی؛
- پرورش روح تحقیق در فراگیران؛
- تربیت فراگیران مستعد برای ورود به دوره‌ی کارشناسی ارشد.

اهداف و سیاست‌های آموزشی

- ایجاد زمینه‌ی تعالی اخلاقی و معنوی فراگیران؛
- توجه بیشتر به معارف اسلامی در تدوین سرفصل‌ها و متون درسی؛
- ایجاد توانایی تحقیق، تدریس، تبلیغ از طریق کسب مهارت‌های لازم؛
- ایجاد توانایی استفاده از متون عربی (کلامی)؛
- آشنایی با مباحث فقه و اصول (متناسب با رشته)؛
- توجه به دروس مورد نیاز منطقه‌ای با اختصاص در صدی از زمان واحدها به آن.

طول دوره و شکل آن

- طول دوره‌ی کارشناسی رشته‌ی کلام اسلامی به دلیل تلفیق دروس تخصصی با دروس رایج حوزوی ۵ سال می‌باشد که حسب نیاز و ضرورت تا دو سال دیگر قابل تمدید است
- نظام و شکل دوره به صورت ترمی واحدی خواهد بود
- هر واحد درسی نظری ۱۶ ساعت و هر واحد درسی عملی ۳۲ ساعت است

تعداد و نوع واحدهای درسی

تعداد کل واحدهای درسی دوره‌ی کارشناسی رشته‌ی کلام اسلامی ۱۶۷ واحد است که جدول آن به شرح زیر است:

ردیف	معمورهای دروس	تعداد واحد
۱	دروس حوزوی	۳۲ واحد
۲	دروس عمومی	۲۱ واحد
۳	دروس مشترک	۵۴ واحد
۴	دروس تخصصی	۶۰ واحد
جمع کل		۱۶۷

اهمیت و ضرورت

ضرورت شناخت دین و آموزه‌های آن بر کسی پوشید نیست به ویژه با توجه به شبهات معاندان، و پرسش‌های اعتقادی ره‌پویان حقیقت، و آرایه‌ی تعلیم دینی متناسب به زبان و نیازهای روز، لازم است رشته کلام اسلامی به صورت مستقل برگزار شود تا نیاز جهان اسلام به کارشناس کلامی و عقیدتی تأمین گردد.

نقش و توانایی

دانش‌آموختگان این رشته با مطالعه و تحصیل در رشته کلام اسلامی می‌توانند، پژوهشگر، مبلغ و مدرّس مسایل عقیدتی شوند و نقش موثری در اعتلای فرهنگ اصیل اسلامی و شناساندن آن به مردم جهان ایفا کنند و با معلومات نسبی در دوره‌های بعدی ادامه‌ی تحصیل دهند و به اهداف عالی آن سطوح دست یابند.

فصل دوم
جداول دروس

الف) دروس حوزوی:

ردیف	نام درس	تعداد			پیش نیاز	نمونه سوالات
		واحد	جمع	نظری	عملی	
۱	صرف (۱)	۴	۸۰	۴۸	۳۲	
۲	صرف (۲)	۳	۶۴	۳۲	۳۲	صرف (۱)
۳	نحو (۱)	۳	۴۸	۴۸	—	صرف (۲)
۴	نحو (۲)	۵	۹۶	۶۴	۳۲	نحو (۱)
۵	نحو (۳)	۵	۹۶	۶۴	۳۲	نحو (۲)
۶	تجزیه و ترکیب	۲	۶۴	—	۶۴	نحو (۳)
۷	متن خوانی و درک متن	۲	۶۴	—	۶۴	نحو (۳) و تجزیه و ترکیب
۸	روش آموزش قرآن	۱	۳۲	—	۳۲	روان خوانی و تجوید مقدماتی
۹	فلسفه‌ی اسلامی مقدماتی	۲	۳۲	۳۲	—	
۱۰	روش تبلیغ	۱	۳۲	—	۳۲	اندیشه اسلامی (۲)
۱۱	آشنایی با تاریخ و فرهنگ ایران	۲	۳۲	۳۲	—	
۱۲	منطق مقدماتی	۲	۳۲	۳۲	—	
جمع کل		۳۲	۶۷۲	۳۲۰	۳۲۰	

(ب) دروس عمومی:

ردیف	نام درس	تعداد واحد	ساعت			پیش نیاز	توضیحات
			جمع	نظری	عملی		
۱	اندیشه‌ی اسلامی (۱)	۲	۳۲	۳۲	—		
۲	اندیشه‌ی اسلامی (۲)	۲	۳۲	۳۲	—	اندیشه‌ی اسلامی (۱)	
۳	تاریخ تحلیلی صدر اسلام	۲	۳۲	۳۲	—		
۴	اندیشه‌ی سیاسی اجتماعی امام خمینی «ع»	۲	۳۲	۳۲	—	اندیشه‌ی اسلامی (۲)	
۵	ادبیات فارسی	۳	۴۸	۴۸	—		
۶	تربیت بدنی	۲	۳۲	۳۲	—		
۷	اخلاق اسلامی	۲	۳۲	۳۲	—		
۸	تفسیر موضوعی قرآن	۲	۳۲	۳۲	—	تفسیر مقدماتی	
۹	تنظیم خانواده	۱	۱۶	۱۶	—		
۱۰	زبان خارجی	۳	۴۸	۴۸	—		
جمع کل		۲۱	۳۳۶	۳۳۶	—		

تذکره:

— سرفصل‌های دروس عمومی همان سرفصل مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی است

ج) دروس مشترک:

ردیف	نام درس	تعداد واحد	ساعت			پیش نیاز	نمونه سوال
			جمع	نظری	عملی		
۱	نحو تکمیلی	۱	۳۲	—	۳۲	نحو (۳)	
۲	آشنایی با علوم قرآن	۲	۳۲	۳۲	—		
۳	تفسیر مقدّماتی	۲	۳۲	۳۲	—	آشنایی با علوم قرآن	
۴	تفسیر موضوعی (۲)	۲	۳۲	۳۲	—	اخلاق	
۵	آشنایی با تاریخ و منابع حدیث	۲	۳۲	۳۲	—	آشنایی با علوم قرآن	
۶	عقاید اسلامی (۳)	۲	۳۲	۳۲	—	اندیشه‌ی اسلامی (۲)	
۷	عقاید اسلامی (۴)	۲	۳۲	۳۲	—	عقاید اسلامی (۳)	
۸	تاریخ عمومی ادیان (۱)	۲	۳۲	۳۲	—		
۹	تاریخ عمومی ادیان (۲)	۲	۳۲	۳۲	—	تاریخ عمومی ادیان (۱)	
۱۰	تاریخ اسلام	۲	۳۲	۳۲	—	تاریخ تحلیلی صدر اسلام	
۱۱	آشنایی با فرق و مذاهب اسلامی	۲	۳۲	۳۲	—		
۱۲	شیعه‌شناسی	۲	۳۲	۳۲	—	آشنایی با فرق و مذاهب اسلامی	
۱۳	آشنایی با عرفان اسلامی	۲	۳۲	۳۲	—		
۱۴	اصول فقه	۵	۸۰	۸۰	—	منطق و نحو (۳)	
۱۵	آشنایی با دانش فقه	۲	۳۲	۳۲	—		
۱۶	فقه (۱)	۴	۶۴	۶۴	—	اصول فقه و آشنایی با دانش فقه	
۱۷	فقه (۲)	۴	۶۴	۶۴	—	فقه (۱)	
۱۸	فقه (۳)	۴	۶۴	۶۴	—	فقه (۲)	
۱۹	منطق	۴	۶۴	۶۴	—	منطق مقدّماتی	
۲۰	فلسفه‌ی اسلامی	۴	۶۴	۶۴	—	فلسفه‌ی اسلامی مقدّماتی	
۲۱	روش تحقیق	۲	۴۸	۱۶	۳۲		
جمع کل		۵۴	۸۹۶	۸۳۲	۶۴		

(د) دروس تخصصی (کلام اسلامی):

ردیف	نام درس	تعداد واحد	ساعت			پیش نیاز	نوع و سطح
			جمع	نظری	عملی		
۱	منطق کاربردی و مباحث استدلال	۲	۳۲	۳۲	—	منطق	
۲	کلام استدلالی (۱)	۲	۳۲	۳۲	—	عقاید اسلامی (۴)	
۳	کلام استدلالی (۲)	۲	۳۲	۳۲	—	کلام استدلالی (۱)	
۴	کلام استدلالی (۳)	۲	۳۲	۳۲	—	کلام استدلالی (۲)	
۵	کلام استدلالی (۴)	۲	۳۲	۳۲	—	کلام استدلالی (۳)	
۶	کلام تطبیقی (۱)	۲	۳۲	۳۲	—	کلام استدلالی (۱)	کلام امامیه و مذاهب دیگر (بین المذاهب)
۷	کلام تطبیقی (۲)	۲	۳۲	۳۲	—	کلام تطبیقی (۱)	اسلام و ادیان توحیدی دیگر
۸	فرق و مذاهب کلامی (۱)	۲	۳۲	۳۲	—		
۹	فرق و مذاهب کلامی (۲)	۲	۳۲	۳۲	—	فرق و مذاهب کلامی (۱)	
۱۰	آیات و روایات کلامی (۱)	۲	۳۲	۳۲	—		
۱۱	آیات و روایات کلامی (۲)	۲	۳۲	۳۲	—	آیات و روایات کلامی (۱)	
۱۲	مسایل جدید کلامی (۱)	۲	۳۲	۳۲	—		
۱۳	مسایل جدید کلامی (۲)	۲	۳۲	۳۲	—	مسایل جدید کلامی (۱)	
۱۴	مسایل جدید کلامی (۳)	۲	۳۲	۳۲	—	مسایل جدید کلامی (۲)	
۱۵	تاریخ علم کلام	۲	۳۲	۳۲	—	کلیات علم کلام	با تأکید بر کلام امامیه
۱۶	کلیات علم کلام	۱	۱۶	۱۶	—		
۱۷	تاریخ فلسفه اسلامی	۲	۳۲	۳۲	—		
۱۸	تاریخ فلسفه غرب	۲	۳۲	۳۲	—		
۱۹	تاریخ عرفان و تصوف	۲	۳۲	۳۲	—		
۲۰	فلسفه اسلامی (۱)	۴	۶۴	۶۴	—		
۲۱	فلسفه اسلامی (۲)	۲	۳۲	۳۲	—	فلسفه اسلامی (۱)	
۲۲	فلسفه اسلامی (۳)	۲	۳۲	۳۲	—	فلسفه اسلامی (۲)	
۲۳	فلسفه اسلامی (۴)	۲	۳۲	۳۲	—	فلسفه اسلامی (۳)	
۲۴	متن خوانی کلام اسلامی	۲	۶۴	—	۶۴		
۲۵	نیاز منطقه‌ای	۲	۳۲	۳۲	—		
۲۶	زبان تخصصی (۱)	۲	۳۲	۳۲	—	زبان انگلیسی	
۲۷	زبان تخصصی (۲)	۲	۳۲	۳۲	—	زبان تخصصی (۱)	
۲۸	معرفت‌شناسی دینی	۲	۳۲	۳۲	—		
۲۹	اصول و قواعد استنباط از قرآن	۲	۳۲	۳۲	—		
۳۰	فن مناظره	۱	۳۲	—	۳۲		
جمع کل		۶۰	۱۰۰۸	۹۱۲	۹۶		

فصل سوم
سرفصل دروس

صرف (۱)

تعداد واحد: ۱۴

نوع واحد: ۳ واحد نظری و ۱ واحد عملی

پیش‌نیاز: ندارد

هدف: آشنایی با ساختار کلمه و مباحث بخش فعل صرف.

سرفصل دروس:

- تعریف، فایده و موضوع علم صرف
- تعریف کلمه و اقسام آن
- حروف اصلی و زاید
- بناء (اسم و فعل)
- وزن و قواعد آن
- ابواب ثلاثی مجزّد (ماضی، مضارع و امر باب‌های ثلاثی مجزّد): در این مرحله صرفاً فعل صحیح و سالم آموزش داده شود
- لازم و متعدی
- معلوم و مجهول
- حالات فعل مضارع [رفع، نصب، جزم، تأکید بر علائم رفع و نصب و جزم است نه عوامل آنها] نفی و استفهام
- فعل مضاعف و قواعد ادغام
- فعل مهموز و قواعد تخفیف همزه
- فعل معتل (مثال، اجوف، ناقص، لفیف، قواعد عمومی و خصوصی اعلال)
- ابواب ثلاثی مزید (با تأکید بر باب‌های مشهور و بیان معانی آنها)
- ابواب رباعی (مجزّد و مزید فیه و بیان معانی آنها)
- فعل مؤکّد (نون تأکید ثقیله و خفیفه)
- فعل صناعی
- فعل متصرف و غیر متصرف
- جدول تجزیه فعل

منابع پیشنهادی:

- اصلی:
 - آموزش صرف: (متن آموزشی مرکز)
 - صرف ساده
- فرعی:
 - علوم العربیه؛ هاشم حسینی
 - مبادی العربیه؛ بخش صرف
 - خلاصة الصرف

راه کارهای اجرایی:

- پس از گذراندن ۳ موضوعات سرفصل، سه ساعت جهت آشنایی با روش استفاده از معاجم لغت اختصاص یابد؛
- در واحد عملی، آرایه‌ی جداول و تمارین مناسب با تأکید بر استفاده از آیات و روایات؛
- استفاده از آیات و روایات در متن و تمارین کتاب ضروری است؛
- در طول دوره به تناسب به «ترجمه‌ی افعال» توجه شود.

صرف (۲)

تعداد واحد:	۳
نوع واحد:	۲ واحد نظری و ۱ واحد عملی
پیش‌نیاز:	صرف ۱

هدف: آشنایی با مباحث بخش اسم صرف.

سرفصل دروس:

- تعریف، بناء و اوزان اسم
- اقسام اسم به لحاظ حرف آخر (منقوص، مقصور، ممدود، صحیح، شبه صحیح)
- قواعد اعلال اسم (فقط قواعد جاری در اسم مطرح می‌شود)
- اسم ذات و معنی (تعریف و مثال)
- مصدر [تعریف، نحوه‌ی ساختن و احکام مصادر (اصلی، میمی، صناعی، مزه، نوعی)]
- اسم مصدر
- مذکر و مؤنث (علایم تأنیث، اقسام مؤنث (حقیقی، مجازی، لفظی، معنوی)
- مفرد، مثنی و جمع (تعریف، علایم مثنی، کیفیت مثنی بستن، جمع سالم، اوزان مشهور جمع مکسر (قله، کثره، منتهی الجموع)، اسم جمع و اسم جنس جمعی)
- جامد و مشتق [تعریف و نحوه‌ی ساختن، معنی و احکام مهم هر کدام از مشتقات (اسم فاعل، اسم مفعول، صفت مشبّه، اسم مبالغه، اسم تفضیل، اسم زمان، اسم مکان، اسم آلت)]
- منسوب (تعریف و قواعد کثیرالاستعمال)
- مصغر (تعریف و قواعد کثیرالاستعمال)
- معرب و مبنی (بیان موارد مهم اسامی مبنی مانند ضمائر، موصولات، اسم فعل)
- ملحقات (التقاء ساکنین، انواع همزه و کتابت آن، کتابت الف، قواعد عمومی و مهم اعلال و ادغام و ابدال و حروف زیاده)
- جدول تجزیه اسم
- تمرین عام از مباحث فعل و اسم (تجزیه‌ی نیم جزء قرآن)

منابع پیشنهادی:

- اصلی:
- آموزش صرف: مرکز
- صرف ساده
- فرعی:
- علوم العربیه
- مبادی العربیه (بخش اسم)
- خلاصة الصرف

نحو (۱)

تعداد واحد:	۳
نوع واحد:	نظری
پیش‌نیاز:	صرف (۲)

هدف: آشنایی اجمالی با ساختار کلام و مهم‌ترین مفاهیم کاربردی نحو.

سرفصل دروس:

- تعریف، فایده و موضوع نحو
- تعریف جمله و اقسام آن
- اعراب و بنا
- مواضع رفع و نصب و جزم فعل مضارع
- اسم‌های مرفوع [فاعل، نایب فاعل، مبتدا و خبر، (اسم‌های افعال) نواسخ (افعال ناقصه)، (حروف مشبّهه بالفعل)]
- اسم‌های منصوب (مفعول به، حال، تمییز، مستثنای به الا)
- اسم‌های مجرور (مجرور به حرف جر، مضاف الیه)
- توابع (نعت، تأکید، عطف به حروف، بدل)
- حروف (جازه، ندا، استفهام، شرط، ایجاب، تنوین)

منابع پیشنهادی:

- اصلی:
- متن آموزشی مرکز با عنوان نحو (۱)
- فرعی:
- فرهنگ اصطلاحات صرف و نحو عربی؛ آنتوان دحلان
- نحو مقدماتی؛ ملکی
- نحو مقدماتی؛ محمدی
- عوامل (جامع المقدمات)
- نحو روان؛ امینی
- مبادئ العربیة (ج ۱)، قسمت نحو

نحو (۲)

تعداد واحد:	۵
نوع واحد:	۴ واحد نظری و ۱ واحد عملی
پیش نیاز:	صرف ۲ و نحو ۱

هدف: آشنایی با مباحث نحو و توانایی بر فهم جایگاه کلمات در جمله.

سرفصل دروس:

- کلیات	- اعراب و بنای فعل	- اعراب و بنای اسم	- عامل شناسی
- فاعل	- نائب فاعل	- مبتدا و خبر	- نواسخ «افعال ناقصه»
- افعال مقاربه	- حروف مشبیه به لیس	- حروف مشبیه بالفعل	- «لای» نفی جنس
- مفعول به	- مفعول مطلق	- مفعول فیه	- مفعول له
- مفعول معه	- حال	- تمییز	- مستثنی
- مجرور به حرف	- مجرور به اضافه - نعت	- تأکید	- بدل
- عطف بیان	- عطف نسق	- حروف	- مفردات
- جمله	- ترکیب		

منابع پیشنهادی:

- اصلی:
- متن آموزشی مرکز
- فرعی:
- مبادیء العربیة، (ج ۲ قسم النحو)
- الهدایة فی النحو
- نحو جامع بینا
- زبان قرآن (علم نحو)

راه کارهای اجرایی:

- نحوه ی آرایه ی واحد عملی: آرایه ی تمارین مناسب در پایان هر بحث، و حل آن توسط فراگیران و نیز قرائت متون عربی توسط دانش پژوهان؛
- به همراه استفاده از مثال های رایج نحوی، ضروری است از آیات و روایات نیز به نحو مطلوب در متن درس و تمرینات استفاده شود؛
- توسط اساتید در نیمه ی ترم بخش هایی از متون کتب نحوی مانند «الهدایة» برای دانش پژوهان انتخاب گردد و تا حدود ۲۰٪ نمره به فهم و تحقیق پیرامون آن متن اختصاص داده شود.

نحو (۳)

تعداد واحد:	۵
نوع واحد:	۱۴ واحد نظری و ۱ واحد عملی
پیش‌نیاز:	نمو (۲)

هدف: تسلط بر قواعد اساسی نحو.

سرفصل دروس:

- کلیات
- اعراب فعل مضارع
- مرفوعات (فاعل، نایب فاعل، مبتداء و خبر)
- نواسخ (افعال ناقصه، افعال مقاربه، حروف مشبیه به لیس، حروف مشبیه بالفعل، لای نفی جنس)
- منصوبات (مفعول مطلق، مفعول به، مفعول فيه، حال، تمییز، استثناء)
- مجرورات (مجرور به حرف جرّ و مضافّ الیه)
- توابع (نعت، تأکید، بدل، عطف بیان، عطف نسق)
- مفردات مهم (مانند: إنّ، الا، کیف، لام، لمّا، لا، لولا، هلاً)

منابع پیشنهادی:

- اصلی:
- متن آموزشی مرکز
- مبادئ العربية (ج ۴)
- شرح ابن عقيل
- فرعی:
- البهجة المرضية
- النحو الوافي

راه کارهای اجرایی:

- متن آموزشی به زبان عربی ارایه گردد؛
- استفاده از مثال‌های متنوع از آیات و روایات و اشعار مناسب، ضروری است؛
- تمرکز اصلی مباحث بر مطالب کاربردی باشد؛
- ارایه‌ی تمارین و پژوهش‌های مناسب و متنوع در پایان هر درس ضروری است.

تجزیه و ترکیب

تعداد واحد:	۲
نوع واحد:	عملی
پیش‌نیاز:	نمو (۳)

هدف: توانایی بر اجرای قواعد صرف و نحو در متون عربی.

سرفصل دروس:

- تعریف تجزیه و ترکیب و رابطه‌ی آن با صرف و نحو
- رابطه‌ی تجزیه و ترکیب با معنا
- تبیین قواعد کلی تجزیه و ترکیب و تعیین حدود آن
- آشنایی با نحوه‌ی استفاده از کتب لغت و منابع صرف و نحو
- متون منتخب از آیات و روایات (با تأکید بر عناوین پیوستی)

منابع پیشنهادی:

- اصلی:
 - متن آموزشی مرکز
 - مغنی الادیب
- فرعی:
 - الجدول فی اعراب القرآن؛ محمود الصافی ۱۵ جلدی
 - مبادئ العربیة (ج ۴)
 - معجم النحو
 - اعراب القرآن (۱ جلدی)؛ طنطاوی
 - معجم الوسیط

راه کارهای اجرایی:

- انتخاب آیات و روایات و تعیین مرکز ثقل بحث مانند مباحث معتکلات و حروف عامل و اعراب جمل و ...
- بنابراین به عناوینی اهمیت داده شود که ضمن عدم قدرت آن در استعمال، نوعی غرابت در ذهن دانش پژوهان دارند؛
- با توجه به محدودیت وقت، حتی الامکان آیات منتخب باید متضمن نکات زیادی باشند؛ به عنوان مثال آیه‌ی ۳۵ سوره‌ی اسراء ﴿أَوْفُوا الْكَيْلَ إِذَا كِلْتُمْ وَزِنُوا بِالْقِسْطَاسِ الْمُسْتَقِيمِ﴾ علاوه بر نکات صرفی زیاد، دارای نکات نحوی قابل ملاحظه‌ای است؛
- وجود تمرینات مشابه در هر بحث ضروری است، حل این تمرینات به عهده‌ی خود دانش پژوهان خواهد بود؛
- جهت تجزیه، کار برگ‌های مخصوص در اختیار دانش پژوهان قرار گیرد.

متن خوانی و درک متن

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: عملی

پیش نیاز: نمو (۳) و تمیزه و ترکیب

هدف: توانایی بر به کار بردن قواعد ادبیات عرب در قرائت و درک متون عربی.

سرفصل دروس:

- بیان موضوع، اهداف و اهمیت متن خوانی و درک متن
- بیان رابطه‌ی نحو، ترکیب و اعراب با درک متن
- بیان قواعد مربوط به متن خوانی و درک متن مانند تبیین رابطه‌ی ارکان جمله (مبتدا، فاعل ...) و قیود آن (حال و تمییز ...)
- بیان رابطه‌ی جملات با یکدیگر
- متون منتخب (جهت کاربرد، تمرین و تحقیق دانش پژوهان)

منابع پیشنهادی:

- متن آموزشی مرکز
- جامع الدروس العربیة؛ مصطفی الغلاینی
- مغنی الأديب؛ ابن هشام
- دروس فی البلاغة؛ معین دقیق
- معجم الوسيط
- المباح التمییز

راه کارهای اجرایی:

- با توجه به ضرورت آشنایی دانش پژوهان با متون عربی لازم است که متون درسی از علوم مختلف حوزوی مانند تفسیر، اصول الفقه ... انتخاب شود؛
- حتی الامکان متون انتخابی باید در برگیرنده‌ی نکات بیشتری از ادبیات عرب جهت ایجاد انس با ذهن دانش پژوهان باشد؛
- در پایان هر بخش ضروری است که نکات جدید و دقیق متن مانند کاربرد «بل» «اضراب» «لما» حسیه ... برجسته شده به همراه نمونه‌های دیگر توضیح داده شود؛
- در پایان هر بخش جهت تقویت دقت دانش پژوهان محترم، سؤالاتی به زبان عربی، و ناظر به نکات دقیق متن ارائه شود؛
- با توجه به گرایش‌های مختلف در علوم متفاوت حوزوی، متونی جهت تحقیق معرفی شود.

روش آموزش قرآن

تعداد واحد: ۱

نوع واحد: عملی

پیش نیاز: (هوان خوانی و تهوید مقدماتی)

هدف: آشنایی با روش های تدریس قرآن همراه با اطلاعات جانبی و تحلیل و نقد روش های موجود.

سرفصل دروس:

- اشاره به اهمیت و تاریخچه روش های قرائت از صدر اسلام تاکنون
- ویژگی های خاص کلاس تدریس قرآن
- روش های تدریس قرآن (القایی، استقرایی، قیاسی ...)
- اجرای کارگاه آموزشی توسط دانش پژوهان در زمینه روخوانی، تجوید، قرائت
- روش تدریس موارد زیر یادآوری و تمرین شود:
- الف) الفبا و حروف مقطعه
- ب) حرکات کوتاه و کشیده
- ج) علامات (سکون، تشدید، مد، تنوین)
- د) حروف ناخوانا
- ه) رفع التقای ساکنین
- و) اشبای های ضمیر
- ز) وقف و چگونگی آن و علایم سجاوندی
- اطلاعات جانبی در مورد آداب و قرائت
- بررسی راه کارهای تشکیل کلاس قرآن و جذب افراد به آن.

منابع پیشنهادی:

- اصلی:
- متن آموزشی مرکز
- روش تدریس قرآن؛ علی حبیبی
- فرعی:
- طرق التدریس للقرآن؛ زعبلاوی

راه کارهای اجرایی:

- طلاب این کلاس بیش از ده نفر نباشند؛
- در هر جلسه دو نفر از دانش پژوهان به صورت تمرینی تدریس کنند و روش تدریس آنان مورد نقد و بررسی دیگران قرار گیرد؛
- راه کارهای تشکیل کلاس و آموزش قرآن با توجه به نیازهای منطقه ای فراگیران مورد توجه قرار گیرد و از دانش پژوهان در این مورد گزارش خواسته شود.

فلسفه اسلامی مقدماتی

تعداد واحد:	۲
نوع واحد:	نظری
پیش نیاز:	ندارد

هدف: آشنایی با روش، سیر تاریخی، مکاتب مختلف و مهم ترین مباحث و اصطلاحات فلسفه اسلامی.

سرفصل دروس:

- معنای واژه‌ی «فلسفه» و تعریف مصطلح آن
- ضرورت و کارکرد فلسفه
- رابطه‌ی فلسفه با علوم دیگر (منطق، کلام، ...)
- موضوع، هدف، روش، ویژگی‌های مسائل و مبادی فلسفه
- سیر تاریخی فلسفه اسلامی (زمینه‌های پیدایش، عصر ترجمه، آغاز فلسفه اسلامی، دوره‌های تاریخی، برجسته ترین فیلسوفان مسلمان)
- گزارشی از مکاتب فلسفی مشاء، اشراق و حکمت متعالیه و ارتباط میان آنها
- آشنایی با مهم ترین مباحث فلسفه اسلامی (وجود و ماهیت و اصالت وجود، مواد ثلاث (وجوب و امکان و امتناع) علت و معلول (تعریف، اقسام، سنخیت علت و معلول، ضرورت علی، استحاله دور و تسلسل)، ثابت و متغیر (تعریف حرکت، اقسام حرکت، حرکت جوهری، زمان) حادث و قدیم (با اشاره به معنای عرفی و اصطلاحی) مجرّد و مادی، تجرّد نفس
- گزارشی از الهیات بالمعنی الأخص (اثبات وجود خدا، صفات الهی)

منابع پیشنهادی:

- آشنایی با فلسفه اسلامی؛ شهید مطهری (ره)
- آموزش فلسفه؛ استاد مصباح
- درآمدی بر فلسفه اسلامی؛ آقای عبودیت
- فلسفه‌ی آزاد؛ سید رضا صدر
- خدمات متقابل اسلام و ایران؛ شهید مطهری (ره)
- آشنایی با علوم اسلامی؛ رضا برنجکار

راه کارهای اجرایی:

- استاد با بیان مثال‌های روشن نیاز به فلسفه را تشریح کند و با ارایه‌ی زیبایی‌های فلسفه اسلامی کارکردهای آن را ملموس تر نماید.

روش تبلیغ

تعداد واحد: ۱

نوع واحد: عملی

پیش نیاز: اندیشه اسلامی (۲)

هدف: آشنایی طلاب با کلیات فن تبلیغ به ویژه سخنوری و مناظره.

سرفصل دروس:

- مفاهیم و کلیات
- مفهوم تبلیغ
- اصول و مبانی تبلیغ
- اصول تبلیغ
- انواع و روش های تبلیغ
- ابزارهای تبلیغ
- کاربرد روانشناسی در تبلیغ
- موانع تبلیغ
- خطابه و سخنوری
- کلیات سخنوری
- آسیب شناسی و ارزیابی
- مناظره
- کلیات مناظره
- شیوه های مناظره در محیط های غیر اسلامی
- شیوه های مناظره در محیط های اسلامی غیر شیعی

منابع پیشنهادی:

- اصلی:
- متن آموزشی مرکز
- التبلیغ؛ بچاری
- فرعی:
- روش تبلیغ
- آیین سخنوری

راه کارهای اجرایی:

- بخشی از مطالب به ویژه مباحث خطابه و مناظره به صورت عملی (کارگاه آموزشی) اجرا می گردد.

آشنایی با تاریخ و فرهنگ ایران

تعداد واحد:	۲
نوع واحد:	نظری
پیش‌نیاز:	ندارد

هدف: شناخت فرهنگ و تمدن مردم ایران و تعامل آن با فرهنگ اسلام.

سرفصل دروس:

- کلیات

- مفاهیم (فرهنگ، ایران و ...)
- ریشه‌های فرهنگی
- ساختار حکومت و آیین ملک‌داری
- طبقات و حقوق اجتماعی
- آیین‌های دینی و مذهبی
- سنت‌های اجتماعی (اعیاد و جشن‌ها، سوگواری‌ها، پوشش، نام‌گذاری و ...)
- زن و خانواده
- زبان و ادبیات
- هنر و معماری
- علوم و صنایع
- تعالی فرهنگ ایران و اسلام

منابع پیشنهادی:

- فرهنگ ایرانی؛ محمدی
- تاریخ اجتماعی ایران؛ راوندی
- مبانی تاریخ اجتماعی ایران؛ شعبانی
- تاریخ ایران قبل از اسلام؛ زرین کوب
- تاریخ ایران بعد از اسلام؛ زرین کوب
- تاریخ ایران؛ کمبریج
- خدمات متقابل ایران و اسلام؛ شهید مطهری
- علم و تمدن در اسلام؛ سیدحسین نصر
- ایران در زمان ساسانیان؛ کریستی سن
- ایران از آغاز تا اسلام؛ گیرشمن
- ایران در قرون نخستین اسلامی؛ اشپولر

منطق مقدماتی

تعداد واحد:	۲
نوع واحد:	نظری
پیش نیاز:	ندارد

هدف: آشنایی با تاریخچه و مهم ترین مباحث علم منطق.

سرفصل دروس:

- تاریخچه (دوره ی یونان، دوره ی اسلامی، منطق جدید)
- نیاز به علم منطق
- تعریف علم منطق (با اشاره به موضوع)
- علم و اقسام آن (تصور و تصدیق، بدیهی و نظری)
- تصویر کلی مباحث علم منطق (الفاظ، کلیات، معرف، قضایا، حجت، صناعات)
- الفاظ (دلالت، تقسیم های لفظ به مفرد و مرکب و خبر و انشاء و ...)
- کلیات (کلی و جزئی و اقسام آن ها، نسب اربع، کلیات خمس)
- تعریف و معرف (حد و رسم، تام و ناقص)
- تقسیم و تصنیف
- تعریف قضایا و اقسام آن (حمله، شرطیه)
- احکام قضایا (عکس، نقیض، عکس نقیض)
- استدلال (حجت)
- انواع استدلال (قیاس، استقراء، تمثیل)
- قیاس و انواع آن (اقترانی و استثنایی)
- استقراء و تمثیل
- صناعات خمس [برهان (لمی و اثنی)، جدل، خطابه، شعر، مغالطه]

منابع پیشنهادی:

- اصلی:
- منطق مقدماتی (متن مرکز)

- فرعی:

- آشنایی با منطق؛ شهید مطهری (ره)
- آشنایی با علم منطق؛ شیروانی
- خلاصة المنطق؛ عبدالهادی فضلی
- مبانی منطق؛ محمد علی اژه‌ای
- معیار اندیشه؛ عسکری سلیمانی
- منطق؛ منتظری مقدم
- منطق کاربردی؛ سیدعلی اکبر خندان
- اشکال المیزان؛ فرصت شیرازی
- رهبر خرد؛ محمود شهابی
- منطق صوری؛ خوانساری
- المنطق؛ محمد رضا مظفر

راه کارهای اجرایی:

- استفاده از مثال و تمرین در آموزش این درس توصیه می‌شود. استاد می‌تواند به عنوان تکلیف تمرین‌هایی را با استفاده از کتاب‌هایی مربوط ارایه دهد.

نحو تکمیلی

تعداد واحد:	۱
نوع واحد:	عملی
پیش‌نیاز:	نمو (۳)

هدف: تکمیل مباحث نحوی و تسلط دانش‌پژوهان با مباحث حروف و اعراب جملات.

سرفصل دروس:

- شناخت مفردات کثیر الاستعمال (همزه، أَنْ، إِنْ، اَنَّ، اذًا، أَمْ، إِمَّا، أَيْ، بَلْ، حَتَّى، فاء، كم، كيف، لو، لولا، لَمَّا، ما)
- شناخت جملاتی که محلی از اعراب دارند (جمله‌ی خبریه، حالیه، جمله‌ی مفعول به، جمله‌ی مضاف الیه، جمله‌ی جواب شرط جازم، جمله‌ی تابع فرد، جمله‌ی تابع از جمله دارای محل)
- شناخت جملاتی که فاقد محل اعرابی هستند (جمله‌ی مستأنسه، جمله‌ی معترضه، جمله‌ی تفسیریه، جمله‌ی صله، جمله‌ی جواب قسم، جمله‌ی جواب شرط غیر جازم، جمله‌ی تابع از جمله‌ای که محلی از اعراب ندارد)

منابع پیشنهادی:

- اصلی:
- مغنی الادیب (خلاصه‌ی باب اول و دوم)
- فرعی:
- نحو وافی
- الاتفاق باب الاربعون
- حاشية الصبّان

راه کارهای اجرایی:

- ارایه‌ی تمرین مناسب با تأکید بر استفاده از آیات و روایات؛
- استفاده از پرسش‌های تستی، تشریحی، تکمیل کردنی؛
- تطبیق مفردات و ارتباطات آن با موقعیت اعرابی اسماء در آیات و روایات منتخب؛
- تشخیص جملات و ارتباط آن‌ها با یکدیگر در آیات و روایات.

آشنایی با علوم قرآن

تعداد واحد:	۲
نوع واحد:	نظری
پیش‌نیاز:	ندارد

هدف: آگاهی از اهمیت مباحث علوم قرآن و اصطلاحات آن.

سرفصل دروس:

کلیات: (تعریف علوم قرآن، جایگاه اقسام و کتابشناسی آن)

- اسامی و اوصاف قرآن

- تقسیمات داخلی قرآن (سوره، آیه، حزب، جزء و ...)

- وحی و اقسام آن

- نزول و اقسام آن (اولین و آخرین آیه نازل شده و ...)

- اسباب نزول (اشاره‌ای به اقسام و اعتبار آن)

- مکی و مدنی (اشاره‌ای به معیارها)

- کتابت و تدوین قرآن

الف) جمع قرآن در زمان پیامبر ﷺ

ب) جمع قرآن در زمان امام علی ﷺ (مصحف)

ج) جمع قرآن توسط ابوبکر و توحید مصاحف عثمان

- قرائات قرآن (اشاره‌ای به اعتبار آن‌ها با تأکید بر اعتبار قرائت متواتر)

- اعجاز قرآن (اشاره‌ای به ابعاد آن)

- تحریف ناپذیری قرآن (اشاره‌ای به دلایل)

- نسخ در قرآن

- محکم و متشابه

منابع پیشنهادی:

- اصلی:

- علوم قرآن؛ آراسته

- علوم قرآن؛ سید محمد باقر حکیم

- فرعی:

- علوم قرآن؛ آیتا... معرفت
- علوم قرآن؛ محمد باقر سعیدی روشن
- مناهل العرفان؛ زرقانی
- تاریخ القرآن و علومه؛ میر محمدی

راه کارهای اجرایی:

- زمان بندی کلیات (۱ جلسه) مبحث جمع قرآن، اعجاز و تحریف ناپذیری (هر کدام در ۲ جلسه) بقیه بندها (هر کدام ۱ جلسه)؛
- با توجه به گستردگی مباحث و ضرورت آشنایی با آنها، به اهم مباحث اشاره شود و از پرداختن به اقوال و جزئیات پرهیز شود؛
- در معرفی تقسیمات قرآن، از قرآن خط عثمان طه در کلاس استفاده شود.

تفسیر مقدماتی

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: آشنایی با علوم قرآن

هدف: آشنایی با محتوا و مضامین برخی سوره‌های قرآن کریم.

سرفصل دروس:

- کلیات (در مورد تفاسیر، هدف، سرفصل و متن درس)
- آشنایی با تفسیر سوره‌ی حمد (با تأکید بر مضامین پرشگرا نه و رابطه‌ی محبت‌آمیز با خدای متعال)
- آشنایی با تفسیر سوره‌ی حجرات (با تأکید بر مضامین اخلاقی و نفی نزادپرستی)
- آشنایی با تفسیر سوره‌ی جمعه (با تأکید بر فواید سیاسی، اجتماعی نماز جمعه)
- آشنایی با تفسیر سوره‌ی توحید، کوثر و قدر

منابع پیشنهادی:

- اصلی:

تفسیر مقدماتی (متن مرکز)

- فرعی:

- تفسیر نمونه؛ آیت‌ا... مکارم شیرازی

- تفسیر نور؛ استاد قرائتی

- تفسیر المیزان؛ علامه طباطبایی (ره)

راه کارهای اجرایی:

- در صورتی که متن مناسب موجود نبود از «تفسیر نمونه» تدریس شود؛
- در تفسیر هر آیه به شأن نزول، ترجمه‌ی آیه، توضیح اجمالی لغات کلیدی، نکات تفسیری و درس‌های آموزنده‌ی آیات برای زندگی امروز توجه شود؛
- تفسیر رنگ لغوی و ادبی تخصصی نگیرد و اختلاف اقوال مفسران بر رنگ مطرح نشود؛
- سوره‌ی حمد در ۲ جلسه و سوره‌ی حجرات ۶ جلسه و جمعه در ۴ جلسه و بقیه در ۳ جلسه درسی ارائه شود؛
- برخی نکات ریز برای مطالعه به عهده‌ی شاگردان واگذار شود.

تفسیر موضوعی (۲) «مفاهیم اخلاقی قرآن»

تعداد واحد:	۲
نوع واحد:	نظری
پیش نیاز:	افلاق

هدف: آشنایی با اهم مفاهیم اخلاقی در قرآن و شیوهی تخلق به آن‌ها.

سرفصل دروس:

کلیات

- اشاره‌ای به مفهوم اخلاق و تقسیم مباحث اخلاقی (فردی، اجتماعی و ...) و منابع آن
- اهمیت اخلاق از نگاه قرآن، شیوه‌های پرداختن قرآن به آموزه‌های اخلاقی
- حقیقت تزکیه و راه کارهای آن از منظر قرآن
- اشاره‌ای به ابعاد وجودی و صفات انسان در قرآن
- **الف) فضایل اخلاقی:** اخلاص، تقوا، توکل، رضا، ذکر، شکر، خوف و رجا، صله رحم، محبت (به خدا، پدر و مادر و ...)، احسان و انفاق، عفو، عزت، فرو خوردن خشم، تواضع، شرح صدر و ...
- **ب) رذایل اخلاقی:** اسراف، ریا، غیبت، تهمت، سوءظن و تجسس، حرص و تکاثر، حسادت، تکبر و تفاخر، غفلت، فسق، تمسخر و ...

منابع پیشنهادی:

- اخلاق در قرآن؛ آیت‌ا... مکارم شیرازی
- اخلاق در قرآن؛ آیت‌ا... جوادی آملی
- اخلاق در قرآن؛ آیت‌ا... مصباح یزدی
- تفاسیر قرآن (المیزان و نمونه و ...)

راه کارهای اجرایی:

- زمان‌بندی، کلیات (دو جلسه) فضایل (۸ جلسه) رذایل (۵ جلسه).

آشنایی با تاریخ و منابع حدیث

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: آشنایی با علوم قرآن

هدف: آگاهی از سیر تاریخی حدیث از آغاز تا عصر حاضر و آشنایی با اهم منابع حدیثی فریقین.

سرفصل دروس:

کلیات:

- آشنایی اجمالی، با برخی اصطلاحات حدیثی (حدیث، سنت، روایت)
- جایگاه حدیث در شناخت دین
- حجّیت احادیث پیامبر ﷺ و اهل بیت 
- حدیث در دوران پیامبر ﷺ
- تاریخ حدیث شیعه:
- اهل بیت  و کتابت حدیث
- عصر شکل‌گیری میراث روایی (کتاب علی ، مصحف فاطمه ، اصول اربعه‌أه و ...)
- عصر تدوین جوامع روایی (کافی، من لایحضره الفقیه، تهذیب)
- عصر تکمیل و تنظیم حدیث (بحار، وافی و ...)
- تحوّل حدیث در عصر حاضر (سفینه البحار و ...)
- تاریخ حدیث اهل سنت:
- ممانعت از کتابت و تدوین حدیث
- عصر تدوین (موطأ مالک و ...)
- عصر شکل‌گیری مسانید (مسند احمد بن حنبل و ...)
- عصر فراهم آوردن صحاح (صحیح بخاری و ...)
- عصر تکمیل و تنظیم حدیث (مستدرک حاکم و ...)

منابع پیشنهادی:

- اصلی:

- آشنایی با متون حدیث و نهج البلاغه؛ مهریزی (متن مرکز)

- فرعی:

- تاریخ حدیث؛ استاد شانه‌چی

- علم الحدیث؛ قربانی

- تاریخ عمومی حدیث؛ مجید معارف

- حدیث‌شناسی (ج ۱)؛ نصیری

- تدوین السنة الشریفة؛ جلالی

- المدخل الی علوم الحدیث؛ ستامونی

- اضاء علی السنة المحمدیة؛ محمود ابوریة

- تاریخ الحدیث و مناهج المحدثین؛ سالم عیبدان

- تدوین السنة النبویة؛ زهرانی

- مقدمه و شروح کتب اربعه و صحاح سته

راه کارهای اجرایی:

- زمان بندی درس: ۲۰٪ زمان درس برای بخش کلیات و ۵۰٪ برای تاریخ حدیث شیعه و ۳۰٪ برای تاریخ حدیث

اهل سنت؛

- هنگام تدریس، نشان دادن و رؤیت کتاب‌های منبع جهت آشنایی دانش‌پژوهان لازم است؛

- بحث نهج البلاغه و صحیفه مختصر برگزار شود؛ چون برای این دو عنوان، درس مستقلی برنامه ریزی شده است.

عقاید اسلامی (۳)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: اندیشه اسلامی (۲)

هدف: شناخت مهم‌ترین مباحث مربوط به امامت (امام‌شناسی) با بهره‌گیری از روش نقلی، عقلی.

سرفصل دروس:

- کلیات بحث امامت [تعریف امامت و امام، ضرورت وجود امام (دلایل عقلی و شواهد نقلی)]
- شرایط و ویژگی‌های امام (نصب الهی، توان و تدبیر، عصمت، علم)
- حقوق و وظایف متقابل امام و امت
- امامت ائمه‌ی دوازده‌گانه (علیه السلام) (بیان تعداد و اسامی ائمه (علیه السلام)، نقش تاریخی ائمه‌ی شیعه (علیه السلام) در بقا و استمرار دین)
- امامت امیرالمؤمنین [امامت علی (علیه السلام) در قرآن (آیه‌ی ولایت، آیه‌ی انذار و ...) امامت علی (علیه السلام) در سنت (حدیث غدیر، حدیث منزلت، حدیث دار، حدیث وصایت و ...)]
- افضلیت علی (علیه السلام) (سبقت در ایمان، علم، شجاعت، عدالت)
- امامت سایر ائمه (علیه السلام) (معرفی اجمالی ائمه (علیه السلام) و بیان دلایل روایی امامت آنان)
- مهدویت [منجی در ادیان و ملل، مهدی در روایات اهل سنت، امام مهدی (عج) در روایات شیعه، آثار وجودی امام در عصر غیبت، غیبت (صغری و کبری)، انتظار و فلسفه تاریخ، ظهور و حکومت عدل جهانی]

منابع پیشنهادی:

- راه و راهنماشناسی؛ استاد مصباح
- الهیات؛ استاد سبحانی
- آموزش کلام اسلامی؛ آقای سعیدی مهر
- الهیات شرح تجرید
- امام‌شناسی؛ سید محمدحسین تهرانی
- امامت و رهبری؛ شهید مطهری (ره)
- المراجعات؛ سید شرف‌الدین عاملی
- قیام و انقلاب مهدی (عج) از دیدگاه فلسفه تاریخ؛ شهید مطهری (ره)
- نقش ائمه (علیه السلام) در احیای دینی؛ علامه عسکری
- شیعه‌شناسی؛ علامه طباطبایی (ره)

راه کارهای اجرایی:

- نگارش تحقیق درباره‌ی موضوعات مربوط به این درس و با استفاده از قرآن و سنت و کتب کلامی ضرورت دارد.

عقاید اسلامی (۴)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: عقاید اسلامی (۳)

هدف: شناخت مهم‌ترین مباحث مربوط به معاد (معادشناسی) با بهره‌گیری از روش نقلی و عقلی.

سرفصل دروس:

- تعریف معاد [معاد جهان، معاد انسان (جسمانی، روحانی)]
- معاد در ادیان و ملل پیشین
- آثار اعتقاد به معاد
- دلایل عقلی و نقلی بر تجرد و بقاء روح
- تناسخ
- اثبات معاد [دلایل عقلی (عدالت، حکمت، حرکت)
- دلایل قرآنی و روایی]
- برزخ و حیات برزخی
- قیامت
- نفخ صور
- صراط
- میزان اعمال
- ثواب و عقاب
- خلود در عذاب
- حشر
- صحیفه اعمال
- تجسم اعمال
- بهشت و جهنم

منابع پیشنهادی:

- اصلی:
- آموزش کلام اسلامی؛ آقای سعیدی‌مهر
- فرعی:
- الهیات؛ استاد سبحانی
- الهیات شرح تجرید
- معادشناسی؛ سید محمد حسین تهرانی
- حیات جاودانه؛ امیر دیوانی
- در سنامه‌ی عقاید؛ آقای شیروانی
- آموزش عقاید؛ استاد مصباح

راه کارهای اجرایی:

- نگارش تحقیق در این درس، درباره‌ی موضوعات مربوط با استفاده از قرآن و سنت و کتب کلامی ضرورت دارد.

تاریخ عمومی ادیان (۱)

تعداد واحد:	۲
نوع واحد:	نظری
پیش نیاز:	ندارد

هدف: آشنایی و بررسی مقدماتی برخی از ادیان جهان، خاستگاه و تحولات تاریخی آن‌ها و معرفی عقاید مردم چین و ژاپن.

سرفصل دروس:

- اصطلاحات دینی	- تعریف دین
- ادیان ابتدایی و نظرات مختلف در مورد پیدایش آن‌ها	
- ادیان قدیم (تمدن مصر قدیم و عقاید آن‌ها، ادیان بین النهرین، یونان، روم)	
- آریاییان اولیه	
- عقاید ایرانیان قبل از اسلام (پرستش مظاهر طبیعت، میترا پرستی، آیین مغ)	
- دین زرتشتی ظهور زرتشت	- تعالیم زرتشت
- معرفی قسمت‌های مختلف کتاب اوستا (یسنا و کاراها، یشت‌ها، وندیدا خرده اوستا، و یسپرد)	
- دین زرتشتی در دوره‌ی ساسانی و بعد از اسلام	- اشاره‌ای به آیین مزدک و مانی
- ادیان هند	- واها و دین ودا
- عقاید هندوها	- معرفی مذاهب جایی
- شیوا و ویشنو	- آثار هندوها
- دین بودایی	- ظهور بودا
- تعالیم بودا	- فرقه‌های بودایی
- دین بودا در کشورهای جنوب شرق آسیا	- آیین بودا و سیک‌ها و هندو در زمان معاصر
- بررسی عقاید چینیان اولیه	
- پرستش مظاهر طبیعت	- نظریه‌ی تائو
- فلسفه تائو چینگ	- مقالات جوانگ تزو
- کنفوسیوس و تعالیم او	- مکتب کنفوسیوس
- شون تزو	- کنفوسیوس و بودیزم
- شین تو	- تأثیر مذهب و فرهنگ چینی در شینتوی قدیم
- شینتو به عنوان مذهب دولتی	

منابع پیشنهادی:

- تاریخ ادیان؛ علی اصغر حکمت
- تاریخ جامع ادیان؛ جان ناس
- تاریخ مختصر ادیان بزرگ؛ فیلسین شاله
- کیش زرتشتی؛ مری بویس
- دین‌های ایران باستان؛ ینبرگ
- ادیان ایران در زمان ساسانیان؛ کریستین سن
- ادیان و مکاتب فلسفی هند؛ داریوش شایگان
- مانوی و دین او؛ تقی زاده

تاریخ عمومی ادیان (۲)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: تاریخ عمومی ادیان (۱)

هدف: آشنایی با دو دین توحیدی (یهودیت و مسیحیت).

سرفصل دروس:

- دین یهود:

- اوضاع اجتماعی و عقیدتی عبری‌های اولیه
- زندگی موسی و خروج او از مصر
- عصر انبیاء
- بازگشت یهود و تعمیر معبد
- تأسیس کنیسه
- یهود در عصر حاضر
- احکام عشره
- دوران اسارت
- اشاره‌ای به فرقه‌های یهود
- تدوین تلمود

- دین مسیحیت:

- فلسطین قبل از ظهور مسیح؛
- کلیسای اولیه؛
- مقابله اناجیل جامع و انجیل یوحنا؛
- اجزای عهد جدید؛
- کلیسای ارتودوکس؛
- مسیحیت در عصر حاضر.
- چگونگی ظهور مسیح؛
- تدوین اناجیل؛
- نامه‌های پولس رسول؛
- کلیسا در دوره‌ی رنسانس؛
- پیدایش مذهب پروتستان؛

منابع پیشنهادی:

- تاریخ ادیان؛ علی اصغر حکمت
- تاریخ جامع ادیان؛ جان ناس
- مقارنه‌ی الادیان (بخش یهود و مسیحیت)؛ احمد شلبي
- تاریخ کلیسای قدیم
- تاریخ تمدن؛ ویل دورانت (عصر ایمان) معرفی عهد جدید
- کتاب مقدس

تاریخ اسلام

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: تاریخ تملیلی صدر اسلام

هدف: آشنایی با زندگانی و سیره‌ی ائمه‌
 (علیهم‌السلام).

سرفصل دروس:

- امام علی (علیه‌السلام)
- تارحلت پیامبر (علیه‌السلام)
- ۱. قبل از بعثت
- دوران امامت
- ۲. دوران مکی
- ۳. دوران مدنی
- ۱. در عصر خلیفه‌ی اول (با تکیه بر حادثه‌ی سقیفه)
- ۲. در عصر خلیفه‌ی دوم
- ۳. در عصر خلیفه‌ی سوم
- دوران امامت و خلافت
- ۱. تصدّی خلافت (بیعت)
- ۲. اصلاحات
- ۳. جنگ‌ها (ناکثین، قاسطین، مارقین)
- ۴. غارات
- ۵. شهادت
- امام حسن (علیه‌السلام)
- زندگی‌نامه‌ی اجمالی (در کنار رسول خدا (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم)، شرکت در صفین و جمل و نهروان، در کنار امام علی (علیه‌السلام))
- خلافت
- صلح
- خانه‌نشینی
- شهادت
- امام حسین (علیه‌السلام)
- زندگی‌نامه‌ی اجمالی
- دوران صلح
- قیام عاشورا
- امام سجاد (علیه‌السلام)
- زندگی‌نامه‌ی اجمالی
- پیام آور کربلا
- امام (علیه‌السلام) و قیام‌های عصر خود (حرّه‌ی واقم، توّابین، مختار، ابن زبیر)
- امام (علیه‌السلام) و بنی‌امیه
- سیاست‌های فرهنگی امام (علیه‌السلام)
- امام باقر (علیه‌السلام)
- زندگی‌نامه‌ی اجمالی
- نقش فرهنگی و علمی امام (علیه‌السلام)
- امام (علیه‌السلام) و بنی‌امیه
- امام صادق (علیه‌السلام)
- زندگی‌نامه‌ی اجمالی، حوزه‌ی علمی و فرهنگی (سامان‌دهی مذهب و مکتب تشیّع)
- امام و قیام‌ها (قیام زید، دعوت عباسیان، نفس زکیّه)
- امام و حکومت‌ها (بنی‌امیه، بنی‌عباس)
- امام کاظم (علیه‌السلام)

- زندگی‌نامه‌ی اجمالی
- امام رضا علیه السلام
- زندگی‌نامه‌ی اجمالی
- امام علیه السلام و حکومت (با تکیه بر ولایت عهدی)
- امام جواد علیه السلام
- زندگی‌نامه‌ی اجمالی
- امام علیه السلام و حکومت
- امام هادی علیه السلام
- زندگی‌نامه‌ی اجمالی
- امام علیه السلام و حکومت
- امام عسکری علیه السلام
- زندگی‌نامه‌ی اجمالی
- امام علیه السلام و حکومت
- زمینه‌سازی برای غیبت
- امام زمان علیه السلام
- زندگی‌نامه‌ی اجمالی، غیبت (تعریف، انواع، ویژگی‌ها، زمینه‌ها)
- نواب اربعه (اسامی، اقدامات، وظایف)
- امام علیه السلام و حکومت - نهاد وکالت
- امام علیه السلام و قیام‌ها
- نقش فرهنگی امام علیه السلام (با تکیه بر مناظرات)
- امام علیه السلام و قیام‌ها
- نقش فرهنگی امام علیه السلام (با تکیه بر مناظرات)
- امام علیه السلام و قیام‌ها
- نقش فرهنگی امام علیه السلام
- امام علیه السلام و قیام‌ها
- نقش فرهنگی امام علیه السلام

منابع پیشنهادی:

- ارشاد؛ شیخ مفید
- الامامة و السیاسة؛ ابن قتیبہ دینوری
- انساب الاشراف؛ بلاذری
- تاریخ طبری
- تذکرة الخواص؛ سبط ابن جوزی
- تنمة المنتهی؛ شیخ عباس قمی
- تاریخ یعقوبی؛ خصال شیخ صدوق
- دلائل الامامة؛ طبری
- الفصول المهمة في معرفة الائمة علیہ السلام؛ ابن صباغ مالکی
- مناقب آل ابیطالب؛ ابن شهر آشوب
- مقاتل الطالبیین؛ ابوالفرج اصفهانی
- سیره پیشوایان؛ مهدی پیشوایی
- نقش ائمه علیہ السلام در احیاء دین؛ عسکری
- قیام امام حسین علیه السلام؛ شهیدی
- صلح امام حسن علیه السلام؛ شیخ راضی آل یاسین
- سیری در سیره‌ی ائمه اطهار علیہ السلام؛ شهید مطهری (ره)
- زندگانی تحلیلی پیشوایان ما؛ عادل ادیب
- حیاة الامام الحسن علیه السلام؛ باقر شریف قرشی
- امامان شیعه و جنبش‌های مکتبی

آشنایی با فرق و مذاهب اسلامی

تعداد واحد:	۲
نوع واحد:	نظری
پیش نیاز:	ندارد

هدف: آشنایی با مهم ترین مذاهب اسلامی و دیدگاه های آن ها.

سرفصل دروس:

- علم ملل و نحل (واژه ی ملل و نحل، موضوع، غایت و روش این علم، پیشینه ی تاریخی ارتباط بین علم عقاید و علم ملل و نحل)
- نخستین اختلافات کلامی در میان مسلمانان
- فرقه های نخستین (به اجمال): خوارج، قدریه، جبریه، مرجئه
- شیعه:
- تعریف شیعه
- شیعه ی امامیه و اصول و مذهب
- تاریخ پیدایش کلام امامیه
- برخی از مشاهیر و متکلمان امامیه
- ادوار شیعه (تشیع در عصر پیامبر ﷺ، تشیع پس از رحلت پیامبر ﷺ در عصر خلفاء، تشیع از دوره ی خلافت امام علی ﷺ به بعد)
- فرقه های شیعه (امامیه، دیدگاه های اصلی امامیه) (زیدیه، شخصیت زید بن علی و فرزندان، اسمعی طاهرین ﷺ و قیام زید، زیدیه و امامت) (اسماعیلیه، تاریخ ظهور، اصول عقاید، فرق اسماعیلیه)
- اشاعره:
- شخصیت و آثار علمی اشعری
- خاستگاه های کلام اشعری (اهل الحدیث و جنابله و ...)
- روش کلامی اشعری
- اصول عقاید اشعری
- عکس العمل ها در برابر اشعری
- تحولات سیاسی و رسمیت یافتن مذهب اشعری
- عقل گرایان اشعری
- مشاهیر متکلمان اشعری

- ماتریدیه:

- شخصیت و آثار ماتریدی
- منابع معرفت از دیدگاه ماتریدی
- عقاید کلامی ماتریدی و مشاهیر متکلمان ماتریدیه

- معتزله:

- به تاریخ ظهور و مؤسس مذهب معتزله
- وجه تسمیه معتزله
- روش فکری معتزله
- اصول مذهب اعتزال
- تحولات تاریخی مذهب معتزله

- وهابیت:

- پایه گذار مسلک وهابیت، عوامل تاریخی و اجتماعی شکل گیری وهابیت
- ریشه های فکری وهابیت، دیدگاه های کلامی وهابیون و بررسی آنها

منابع پیشنهادی:

- آشنایی با فرق و مذاهب اسلامی؛ رضا برنجکار
- فرق و مذاهب کلامی؛ علی ربانی گلپایگانی
- تاریخ الفرق الاسلامیه؛ خلیل الزین
- تاریخ علم کلام؛ نعمانی، ترجمه ی فخرگیلانی
- الملل و النحل؛ شهرستانی
- فرق الشیعه؛ نوبختی دایرة المعارف تشیع
- ملل و نحل؛ استاد جعفر سبحانی
- شرح الاصول الخمسة؛ قاضی عبدالجبار
- اللمع و الابانه؛ اشعری
- الفرق بین الفرق؛ بغدادی
- مقالات الاسلامیین؛ اشعری
- آیین وهابیت؛ استاد جعفر سبحانی
- تاریخ المذاهب الاسلامیه؛ ابوزهره
- نشأة الفكر الفلسفی فی الاسلام؛ سامی نشار

راه کارهای اجرایی:

- نگارش تحقیق در باب فرق و دیدگاه های خاص یا مقایسه ای فرق (نگارش تحقیق در باب فرق های بومی و منطقه ای طلاب در اولویت است).

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: آشنایی با فرق و مذاهب اسلامی

هدف: آشنایی با دیدگاه‌ها و مبانی اصلی تشیع و سیر تاریخی شیعه و پاسخ‌گویی به مهم‌ترین شبهات مطرح شده در این زمینه.

سرفصل دروس:

کلیات:

- شیعه در لغت و اصطلاح
- نگاهی گذرا به آیات مهم قرآنی درباره‌ی اهل بیت (علیهم‌السلام)
- شیعه در لسان پیامبر اکرم (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) از طریق عامه و خاصه
- اوصاف شیعه در روایات
- اقسام شیعه (سیاسی، بحث اهل بیت (علیهم‌السلام) اعتقادی)

پیدایش شیعه

- شیعه مولود طبیعی اسلام و ادله‌ی آن
- دیدگاه‌های مخالف و نقد آن (عبدا... بن سبا)
- ریشه‌ی ایرانی داشتن شیعه
- پیدایش پس از مقتل الحسین (علیه‌السلام)
- پیدایش توسط حکومت‌ها (آل بویه، مغول، صفویه)

ادوار شیعه

- گزارش اجمالی از وضع شیعه پس از رحلت پیامبر اکرم (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) تا زمان امام علی (علیه‌السلام)
- شیعه در زمان حضور ائمه (علیهم‌السلام) (ادوار ضمنی این دوره، شیعه در زمان غیبت صغری و پس از آن)
- انشعابات و فرق شیعه (پیدایش، وضع کنونی، حوزه‌ی جغرافیایی) امامیه و ادله‌ی حقانیت آن:

- کیسانیه - زیدیه

- اسماعیلیه - واقفیه

- فرقه‌های متأخر

- جریان غلو و غالیان در شیعه و مواجهه ائمه (علیهم‌السلام) و علمای امامیه با آن‌ها (خطابیه- نصیریّه و ...)

- خراسان

- ری

- حله

- قم

- جبل عامل - عراق

جغرافیای شیعه و مراکز مهم آن

چهره‌های شیعه

- پیشگامان شیعه در صحابه‌الرسول ﷺ

- برجستگان اصحاب ائمه ﷺ

- دانشمندان و رجال مهم شیعه براساس ترتیب زمانی

- آشنایی با مصادر و کتب مهم اندیشمندان شیعه

خصایص فکری امامیه

- عقیدتی (بدا، رجعت، مهدویت)

- خصایص فقهی شیعه (عمره‌ی تمتع، متعه، خمس، اذان)

- عقلانیت و معنویت در شیعه

منابع پیشنهادی:

- اصلی:

- متن آموزشی مرکز با عنوان «شیعه‌شناسی»

- فرعی:

- شیعه در اسلام؛ علامه علامه طباطبائی (ره)

- تاریخ تشیع در ایران؛ رسول جعفریان

- تاریخ التشیع الفکری و السیاسی؛ صدرالدین قبانچی

- التأسيس لتاریخ الشیعة؛ شیخ جعفر مهاجر

- التشیع؛ غریفی

- الصلة بین التشیع و التصوف؛ هاشم معروف الحسني

- هویة التشیع؛ احمد وائلی

- الشیعة فی مسارهم التاریخی؛ سیدمحسن امین عاملی

- عقيدة الشیعة؛ دونالدین

- الشیعة فی المیزان؛ محمدجواد مغنیه

- سیری در تاریخ شیعه؛ داود الهامی

- نشأة الشیعة الامامية؛ عبدالمنعم داود

- فی ظلال التشیع؛ محمد علی حسینی

- تأسيس الشیعة؛ سید حسن صدر

- تاریخ شیعه؛ محمدحسین مظفر
- تاریخ الامامیه؛ عبدا... فیاضی
- اصل الشیعة و اصولها؛ کاشف الغطاء
- الشیعة فی التاریخ؛ عبدالرسول موسوی
- الشیعة الامامیه؛ هنری کرین
- التشیع نشأته معالمه؛ هاشم الموسوی
- اصول التشیع؛ هاشم معروف الحسینی
- مع الشیعة الامامیه فی عقائدهم؛ استاد جعفر سبحانی
- دور علماء الشیعة فی مواجهة الاستعمار؛ سلیم الحسینی
- دور الشیعة فی الحضارة الاسلامیه؛ استاد جعفر سبحانی
- هذه هی الشیعة؛ باقر شریف القرشی
- الشیعة فی التاریخ؛ محمدحسین الذین
- تاریخ تشیع؛ خواجهویان

راه کارهای اجرایی:

- با در نظر گرفتن سرفصل ها و عنایت به ملّیت دانش پژوهان، نسبت به نیاز منطقه ای توجه بیشتری شود؛
- تحقیق درباره ی تشیع در منطقه ی جغرافیایی دانش پژوهان یاد هر یک از سرفصل های ذکر شده مطلوب می باشد.

آشنایی با عرفان اسلامی

تعداد واحد:	۲
نوع واحد:	نظری
پیش‌نیاز:	ندارد

هدف: آشنایی با عرفان اسلامی؛ زمینه‌ها، تاریخچه، منازل و مقامات و برخی اصطلاحات رایج.

سرفصل دروس:

- تعریف عرفان و تقسیم‌بندی عرفان (عرفان عملی و نظری)

- عرفان عملی و رابطه‌ی آن با اخلاق

- عرفان نظری (موضوع، مسایل، مبادی، روش) و رابطه‌ی آن با فلسفه و کلام

- عرفان و دین (شریعت، طریقت و حقیقت)

- زمینه‌های عرفان اسلامی (درونی و بیرونی)

- تاریخچه‌ی مختصر عرفان اسلامی

- منازل و مقامات

- اصطلاح‌شناسی (برخی رموز و اصطلاحات) ادبیات عرفانی

منابع پیشنهادی:

- آشنایی با عرفان اسلامی؛ استاد مطهری (ره)

- آشنایی با علوم اسلامی؛ استاد برنجکار

- عرفان دینی و دین عرفانی؛ آقای شیروانی

راه کارهای اجرایی:

- این درس به صورت توصیفی ارائه می‌شود و از ذکر اقوال و آرای غیرمشهور اجتناب گردد؛

- به جهت نوآموز بودن فراگیران در این موضوع حتی المقدور به مطالب کلاس و کتاب بسنده می‌شود.

اصول فقه

تعداد واحد:	۵
نوع واحد:	نظری
پیش‌نیاز:	منطق و نمو (۳)

هدف: آشنایی اجمالی با کلیات اصول فقه شیعه.

سرفصل دروس:

تاریخچه، تعریف، اهمیت و موضوع علم اصول
اقسام ادله (اجتهادی، فقهاتی) حجیت قطع و مبنا بودن آن برای سایر ادله و اصل عدم حجیت ظن
اقسام ادله‌ی اجتهادی (دلیل شرعی لفظی و غیر لفظی، دلیل عقلی)
دلیل شرعی لفظی مباحث الفاظ (اوامر، نواهی، عام و خاص، مطلق و مقید، مجمل و مبین، انواع مفاهیم) و
حجیت دلیل لفظی (حجیت ظواهر)
دلیل شرعی غیر لفظی (طرق اثبات صدور دلیل [اجماع (محصل و منقول)، شهره، سیره، متشعّعه، خبر متواتر و
خبر واحد] تعریف آن‌ها، دلیل اعتبار آن‌ها
دلیل عقلی
- غیر مستقلات عقلیه
- مستقلات عقلیه (ضد، مقدمه واجب، اجتماع امر و نهی، دلالت نهی بر فساد و اجزا)
ادله‌ی فقهاتی تعریف، مجری و مدرک اصول عملیه اربعه و احکام مهمّ مربوط به هر کدام
تعارض ادله (انواع و تفاوت آن با تراحم)

منابع پیشنهادی:

- مبادی اصول فقه؛ فضل‌ی
- الحلقه الاولی؛ شهید صدر
- تحریر المعالم؛ آیت‌ا... مشکینی
- اصول استنباط؛ حیدری
- اصول فقه؛ رشاد
- اصول فقه؛ محقق داماد
- المعالم الجدیدة؛ شهید صدر
- مبادی فقه و اصول؛ فیض

آشنایی با دانش فقه

تعداد واحد:	۲
نوع واحد:	نظری
پیش‌نیاز:	ندارد

هدف: آشنایی اجمالی با فقه و بخش‌های آن.

سرفصل دروس:

تعریف فقه و بیان اهمیت و ضرورت آن

- فقه در لغت، قرآن و حدیث

- فقه در اصطلاح فقها

- حکم «تکلیفی و وضعی» تعریف و اقسام آن دو

منابع فقه:

قرآن

- بیان مطالبی درباره‌ی قرآن

- نمونه‌هایی از آیات قرآن جهت استنباط حکم

- معرفی برخی از کتب آیات الاحکام

سنت

- تعریف سنت

- نمونه‌هایی از کاربرد سنت جهت استنباط حکم شرعی

- معرفی کتب اربعه و بعضی از جوامع حدیثی شیعه

اجماع

- تعریف اجماع

- نمونه‌هایی از کاربرد اجماع در استنباط حکم شرعی

عقل

- تعریف دلیل عقلی

- نمونه‌هایی از کاربرد عقل

تاریخچه علم فقه

- اشاره به دوره‌های مهم نظیر دوره‌ی تشریع، قدیمین، شیخ طوسی، وحید بهبهانی

- ویژگی‌های هر دوره

- شخصیت‌های مهم هر دوره

- آثار و کتب مهم مربوط به هر دوره

بخش‌های فقه

- تقسیم فقه به چهار بخش: عبادات، عقود، ایقاعات، احکام

- بیان ضوابط کلی قابل تعمیم در هر بخش

- بیان چارچوب‌های کلی مباحث مهم هر بخش

منابع پیشنهادی:

- درس تمهیدیه؛ مقدمه

- آشنایی با دانش فقه؛ محمداسماعیل نوری

- آشنایی با علوم اسلامی فقه و اصول؛ شهید مطهری (ره)

- مبادی فقه و اصول؛ فیض

راه کارهای اجرایی:

- تدریس این درس ضرورتاً باید به صورت فارسی روان انجام گیرد.

فقه (۱)

تعداد واحد: ۱۴

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: آشنایی با دانش فقه و اصول فقه

هدف: آشنایی با مباحث عبادات از طهارت تا امر به معروف و نهی از منکر.

سرفصل دروس:

- کلیاتی درباره‌ی فقه

- تعریف و فایده‌ی فقه

- مبحث اجتهاد و تقلید

- طهارت

- طهارت از خبث (نجاسات، مطهرات و احکام آب‌ها)

- طهارت از حدث (وضو، غسل، انواع غسل و احکام میّت و تیمّم)

- صلاة

- انواع و اعداد صلوة

- نمازهای واجب:

الف) نماز یومیه (شرایط، ارکان و اجزاء، مبطلات و خلل)

ب) احکام نماز جماعت

ج) احکام نماز مسافر

د) سایر نمازهای واجب (آیات و...)

- نمازهای مستحب

- صوم

- انواع صوم (واجب، حرام، مکروه و مستحب)

- شرایط صحّت و وجوب

- واجبات و مفطرات

- اعتکاف (شرایط و احکام)

- زکات

- تعریف و انواع زکات

- شرایط، موارد و مصارف زکات اموال

- زکات فطره (ابدان)

- خمس

- تعریف خمس

- شرایط، موارد و مصارف خمس

- انفال

- جهاد

- اقسام جهاد

- شرایط وجوب

- احکام بغات

- امر به معروف و نهی از منکر

- شرایط و مراتب آن دو

منابع پیشنهادی:

- اصلی:

- الدروس التمهيدية في الفقه الإسلامی؛ ایروانی

- فرعی:

- قواعد الاحکام؛ علامه حلی

- تبصرة المتعلمين؛ علامه حلی

- المختصر النافع؛ محقق حلی

- الاعتصام بالكتاب والسنة؛ سبحانی

- الروضة البهية؛ شهید ثانی

- شرایع الاسلام؛ محقق حلی

- تحریر الوسيلة؛ امام خمینی

- فقه الامام الصادق علیه السلام؛ مغنیه

راه کارهای اجرایی:

- هر مبحث حتی المقدور به همراه استدلال ساده ارایه شود؛

- در مباحث مهم (مانند کیفیت وضو) به نظریات فقه عامه اشاره شده و جهات برتری فقه شیعه تبیین گردد.

فقه (۲)

تعداد واحد: ۱۴
نوع واحد: نظری
پیش نیاز: فقه (۱)

هدف: آشنایی با مباحث عقود از بیع تا حجر.

سرفصل دروس:

- کلیات

- تعریف و انواع عقد (لازم و جایز)
- شروط متعاقدين و عقد فضولی
- شروط عقد و معاطاة
- شروط عوضین
- بیان ضوابط کلی مکاسب محرمه با ذکر نمونه های آن

- بیع

- تعریف بیع
- بیع صرف
- بیع مساومه، مرابحه، مواضعه، تولیه و تشریک
- بیع سلف، نقد، نسیه و کالی به کالی
- ربای در معامله (ربای معاوضی)
- اقاله
- تعریف، مجری و مسقطات خيارات (نظیر خيار مجلس و حیوان و...)

- اجاره

- تعریف، انواع (اجاره عین، اجاره عمل)
- احکام اجاره
- مضاربه، مزارعه و مساقات

- تعریف هر کدام
- بیان اجمالی احکام
- قرض (دین)
- رهن
- ودیعه و عاریه
- هبه
- وکالت
- صلح
- جعاله
- حجر
- ضمان بالمعنی الاعم (ضمان بالمعنی الاخص، حواله و كفاله)

منابع پیشنهادی:

- اصلی:

- الدروس التمهيدية في الفقه الاستدلالي؛ ايرواني

- فرعی:

- قواعد الاحکام؛ علامه حلی

- تبصرة المتعلمين؛ علامه حلی
- المختصر النافع؛ محقق حلی
- الاعتصام بالكتاب والسنة؛ سبحانی
- دروس تمهیدیه؛ ایروانی
- الروضة البهیة؛ شهید ثانی
- شرایع الاسلام؛ محقق حلی
- تحریر الوسيلة؛ امام خمینی
- فقه الامام الصادق؛ مغنیه

راه کارهای اجرایی:

- هر مبحث حتی المقدور به همراه استدلال ساده ارایه شود؛
- اساتید محترم با توجه به شرایط خاص فراگیران، برخی از مباحث مناسب را انتخاب نموده و به عنوان تحقیق در حدّ یک مقاله‌ی کوتاه از آنان مطالبه کنند.

فقه (۳)

تعداد واحد: ۱۴
نوع واحد: نظری
پیش نیاز: فقه (۷)

هدف: آشنایی با مباحث وصیت، نکاح، طلاق ... و دیات.

سرفصل دروس:

- وصیت [(تعریف و ارکان وصیت، اقسام وصیت، احکام وصیت)]
- نکاح [(انواع نکاح، ارکان و شرایط نکاح (صیغه نکاح، اقسام محارم و...)، مهر و شرایط آن، نفقات (زوجیت، قرابت، ملک)]
- طلاق [(تعریف و ارکان آن، اقسام طلاق، (رجعی و انواع بائن) و عده)]
- ایمان و نذر (شرایط هر یک و احکام مربوط به آنها)
- صید و ذباحت [(صید و شروط آن، ذبح و شروط آن (ذبح و نحر) و ذکات سمک)]
- اطعمه و اشربه (ملاک حیوان حلال گوشت و حرام گوشت، سایر اطعمه و اشربه‌ی محرمه و اضطرار)
- غصب (تعریف غصب، حکم تکلیفی آن و حکم وضعی آن)
- لقطه (لقیط، ضالّه و لقطه بالمعنی الاخص) (تعریف و شرایط لقطه و احکام لقطه)
- احیای موات (اقسام ارض، شرایط احیا)
- فرایض (میراث) (موجبات ارث، موانع ارث، طبقات سه گانه ارث، سهام و عول و تعصیب)
- اقرار (تعریف اقرار، ارکان، شرایط و احکام)
- قضاء [(شروط قاضی، اقسام قاضی (قاضی منصوب و قاضی تحکیم)، راه تشخیص مدّعی و منکر و طرق اثبات دعوا)]
- شهادت (شروط شاهد و اقسام حقوق)
- حدود و تعزیرات (تعریف حد و تعزیر و تفاوت آنها و موارد مهمی از حدود و تعزیرات)
- قصاص [(انواع قصاص (قصاص نفس، طرف و جروح)، موجبات قصاص نفس، شروط قصاص و مثبتات قتل (اقرار، بیّنه و قسامه)]
- دیات (دیه نفس و اقسام قتل، موارد مهمی از دیات مانند خطای طبیب، دیه قتل عمد، شبه عمد و خطایی، اصناف دیه و عاقله)

منابع پیشنهادی:

- اصلی:

- الدروس التمهيدية في الفقه الإستدلالي؛ ايروانی

- فرعی:

- قواعد الاحكام؛ علامه حلی
- تبصرة المتعلمين؛ علامه حلی
- المختصر النافع؛ محقق حلی
- الاعتصام بالكتاب والسنة؛ سبحانی
- الروضة البهية؛ شهيد ثاني
- شرايع الاسلام؛ محقق حلی
- تحرير الوسيلة؛ امام خميني
- فقه الامام الصادق؛ مغنیه

راه کارهای اجرایی:

- هر مبحث حتی المقدور به همراه استدلال ساده ارایه شود؛

- اساتید محترم با توجه به شرایط خاص دانش پژوهان، برخی از مباحث مناسب را انتخاب نموده و به عنوان

تحقیق در حد یک مقاله کوتاه از آنان مطالبه کنند.

منطق

تعداد واحد: ۱۴

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: منطق مقدماتی

هدف: آشنایی تفصیلی با یک دوره از مباحث منطق صوری.

سرفصل دروس:

- مباحث مقدماتی

- تعریف علم منطق (با اشاره به موضوع آن)

- فایده و غرض علم منطق

- نسبت علم منطق با فلسفه، متدولوژی و معرفت شناسی

- ساختار کلی مباحث علم منطق

- (ساختار تفکر و نقش قضیه و تصورات کلی و الفاظ در فرایند استدلال) علم و اقسام آن

- تعریف

- کلیات

- الفاظ

- صناعات

- حجّت

- قضایا

- تصوّر و تصدیق و انواع آن‌ها

- الفاظ (دلالت و انواع آن، تقسیمات لفظ)

- کلیات (مفهوم و مصداق، عنوان و معنوی، کلی و جزئی و اقسام آن‌ها، کلی طبیعی و کلی عقلی و کلی منطقی،

نسب اربعه، کلیات خمس، کلی ذاتی و عرضی، سلسله مراتب اجناس و انواع و فصول، اقسام عرض)

- تعریف و معرّف (معنای تعریف، غرض از تعریف، شرایط تعریف، اقسام تعریف)،

- تقسیم و تصنیف (قواعد، انواع، روش‌ها)

- قضایا [تعریف قضیه، اقسام قضیه (موجبه و سالبه، حملیه و شرطیه)، تعریف حمل و اقسام آن، تقسیمات

قضیه حملیه (شخصیه و طبیعی، مهمله و محصوره، معدوله و محصله، موجبه و مطلقه، ذهنیه و خارجی و حقیقه)،

تقسیمات قضیه شرطیه (منفصله و متصله و شرایط صدق آن‌ها، شخصیه و مهمله و محصوره، لزومیه و اتفاقیه، حقیقه و

مانعه الجمع و مانعه الخلو، اتفاقیه و عنادیه)، قضایای محرّفه]

- احکام قضایا (عکس، نقیض، عکس نقیض)

- استدلال (حجّت)

- انواع استدلال (قیاس، استقرا، تمثیل)

- قیاس و انواع آن (اقترانی و استثنایی)

- شرایط عمومی قیاس اقترانی

- اشکال قیاس اقترانی و شرایط انتاج هر یک

- شرایط عمومی قیاس استثنایی

- اقسام قیاس استثنایی (اتصال و انفصال) و شرایط انتاج هر یک

- قیاس مرکب

- قیاس حذف

- قیاس محرف

- صناعات خمس

- ماده قیاس

- مبادی اقیسه (یقینیات، مظنونات، مشهورات، وهمیات، مسلمات، مقبولات، مشبهات، مخیلات)

- برهان [تعریف برهان، اقسام برهان (لمی و اثنی)، ارزش و فایده برهان، شرایط مقدمات برهان (اولیات،

مشاهدات، تجربیات، متواترات، حدسیات، فطریات) ذاتی و اولی در کتاب برهان]

- جدل [تعریف جدل: ضرورت جدل، اصطلاحات جدل (مسایل و مجیب، وضع و موضع) مبادی جدل،

آداب جدل]

- خطابه (تعریف خطابه، فواید خطابه، اجزای خطابه، مبادی خطابه، آداب خطابه)

- شعر (تعریف شعر، فواید شعر، مواد شعر)

- مغالطه [تعریف مغالطه، اهمیت آشنایی با مغالطات، اجزای مغالطه، مبادی و مواد مغالطه، انواع مغالطه (لفظی

و معنوی)]

منابع پیشنهادی:

- اصلی:

- کتاب منطق؛ منتظری مقدم (با برخی اصلاحات و تکمیل های لازم)

- فرعی:

- المنطق؛ مظفر

- منطق؛ صوری خوانساری

- رهبر خرد؛ شهابی

- مبانی منطق؛ اژه ای

- منطق نوین؛ مشکوة الدینی

- اساس الاقتباس؛ خواجه

- منطق شرح اشارات

- شرح مطالع

- شرح شمسیه

- البصائر النصیریة؛ ساوی

- الجوهر النضید؛ حلّی

راه کارهای اجرایی:

- علاوه بر تمرین های کلاسی و تمرین های خارج از کلاس، نگارش تحقیق درباره ی موضوعات مربوط به این

درس نیز لازم است؛

- در امتحان این درس علاوه بر طرح پرسش از طرح مسأله نیز استفاده شود.

فلسفه‌ی اسلامی

تعداد واحد: ۴

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: فلسفه اسلامی مقدماتی

هدف: آشنایی با مهم‌ترین مباحث معرفت‌شناسی، وجودشناسی و الهیات بالمعنی الأخص در فلسفه‌ی اسلامی.

سرفصل دروس:

- مقدمه (تقسیم مباحث فلسفی به مباحث معرفت‌شناسی و وجودشناسی و بیان ارتباط میان آن‌ها)

- معرفت‌شناسی

- تعریف معرفت‌شناسی

- اهمیت معرفت‌شناسی با اشاره به زمینه‌ی تاریخی آن

- ابزار شناخت (حس، عقل، شهود و ...)

- امکان شناخت و بررسی شبهات شکاکان و پاسخ به آن‌ها

- ارزش شناخت (علم حصولی، علم حضوری، تصوّرات و مفاهیم کلی، تصدیقات، بدیهیات، اشاره‌ای به

بحث وجود ذهنی)

- هستی‌شناسی

- تعریف، ضرورت و مسایل هستی‌شناسی

- وجود و ماهیت (بدهات وجود، اشتراک معنوی وجود، اصالت وجود، تشکیکی بودن وجود)

- موادّ ثلاث (وجود و امکان و امتناع و اقسام آن‌ها)

- علّت و معلول (مفهوم علّت و معلول و علّیت، تقسیمات علّت، حقیقت رابطه‌ی علّیت، ویژگی‌های رابطه‌ی

علّیت از جمله کلیت، ضرورت و سنخیت، ملاک نیازمندی معلول به علّت، مفادّ اصل علّیت و اهمیت آن، دور و تسلسل،

علّت فاعلی، علّت غایی)

- مجرد و مادی (تعریف، ویژگی‌ها از جمله امتداد مکانی و امتداد زمانی، اقسام از جمله جوهر مادی و جوهر

مثالی و جوهر عقلانی، نفس، علم و تجرّد آن)

- ثابت و متغیّر (تعریف، ویژگی‌ها، حرکت و اقسام آن، ویژگی‌های حرکت، لوازم حرکت از جمله مبدأ و

مقصد و بستر، حرکت در اعراض، حرکت در جوهر و ادله‌ی آن)

- خداشناسی (خداشناسی فطری، خداشناسی استدلالی، برهان امکان و وجوب سینوی، برهان امکان فقری

صدرایی، توحید و اقسام آن، توحید در وجوب وجود و دلایل آن، توحید در خالقیت، توحید در ربوبیت، صفات الهی،

اقسام صفات شامل صفات ثبوتی و سلبی و صفات ذاتی و افعالی، علم الهی، اراده، قدرت، حیات، افعال الهی شامل مباحث قضا و قدر و نظام احسن و شرور)

منابع پیشنهادی:

- درآمدی بر فلسفه اسلامی؛ عبدالرسول عبودیت
- کلیات فلسفه؛ علی شیروانی
- آموزش فلسفه؛ استاد مصباح
- شرح مختصر منظومه؛ شهید مطهری (ره)
- نه‌ایة الحکمة؛ با حواشی استاد فیاضی
- دروس فلسفه؛ علی شیروانی
- بدایة الحکمة؛ با شروح آقایان عشاقی و ربّانی

راه کارهای اجرایی:

- نگارش تحقیق در این درس الزامی است ولی تحقیق باید در حد گزارش یا تلخیص یک کتاب یا مقاله باشد و حدّاکثر به تتبع و گردآوری مطلب درباره‌ی یک موضوع مربوط به درس بپردازد.

روش تحقیق

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: ۱ واحد نظری و ۱ واحد عملی

پیش نیاز: ندارد

هدف: آشنایی با روش های گرد آوری اطلاعات و تجزیه و تحلیل آن.

سرفصل دروس:

- مفاهیم و کلیات
- مفهوم تحقیق و تألیف
- اهمیت تحقیق
- تاریخچه ی تحقیق
- اهداف تحقیق
- انواع و روش های تحقیق
- کتاب شناسی و روش استفاده از منابع
- آیین نگارش
- نویسندگی (خلاصه نویسی، مقاله نویسی، گزارش نویسی)
- پایان نامه (طرح تحقیق، تنظیم)
- اخلاق در پژوهش و نگارش

منابع پیشنهادی:

- اصلی:
- «روش تحقیق» تدوین مرکز
- فرعی:
- روش تحقیق؛ دهنوی
- روش تحقیق؛ دشتی
- بر بال قلم؛ غلامرضا خاکی
- راهنمای نگارش و ویرایش؛ احقی و ناصح

راه کارهای اجرایی:

- فصل نویسندگی و پایان نامه نویسی به صورت کارگاه آموزشی اجرا می گردد.

منطق کاربردی و مناهج استدلال

تعداد واحد:	۲
نوع واحد:	نظری
پیش نیاز:	منطق

هدف: آشنایی تفصیلی تر با برهان و مغالطه و تفکر نقدی جدید.

سرفصل دروس:

- کلیات (صورت و ماده قیاس، اهمیت بحث از ماده قیاس، مبادی اقیه و صناعات خمس)

- برهان

- تعریف برهان، اقسام تصور و تصدیق، اقسام تصدیق ضروری، رجوع غیر اولیات به اولیات، احکام

ضروریات

- ویژگی مقدمات برهان (ذاتیت، ضرورت، کلیت، اشتغال بر سبب)

- اقسام برهان (اثنی، لمی و ...)

- حقیقت علوم برهانی و مقایسه آن‌ها با علوم غیر برهانی، بیان اجزاء و احکام علوم برهانی، نسبت بین علوم

(تمایز، ترتیب، تناسب و ...)، بیان مطالب و مسایل (ما و هل و لم و ...)

- نقل برهان از علمی به علم دیگر

- حد و برهان (نسبت حد و محدود، اکتساب حد به وسیله برهان)

- مغالطات

- تعریف مغالطه

- نسبت میان تفکر نقدی جدید و بحث از مغالطات در منطق سنتی

- فواید فراگیری فن مغالطه

- انواع مغالطه

- مغالطات گزاره‌ای (لفظی، غیر لفظی)

- مغالطات درونی (صوری، مادی، ربطی)

- مغالطات بیرونی (تبیین‌های مغالطی، ادعای بدون استدلال، مغالطات مقام نقد، مغالطات مقام دفاع)

منابع پیشنهادی:

- برهان شفاء؛ ابن سینا
- شرح برهان شفاء؛ مصباح یزدی
- منطق اشارات؛ ابن سینا
- جوهر التضیید؛ علامه حلی
- التحصیل؛ بهمنیار
- نجات؛ ابن سینا
- اساس الاقتباس؛ خواجه طوسی
- الصایر النصیریة؛ سهلان ساوی
- دانش نامه علایی؛ ابن سینا
- مغالطات؛ علی اصغر خندان
- تفکر انتقادی؛ حسن معلمی
- شرح مطالع؛ قطب‌الدین رازی

راه کارهای اجرایی:

- آرایه درس با استفاده از مثال و تمرین (کاربردی) در این درس تمرین و تحقیق (کاربردی) ضروری است؛
- متن برای بخش برهان: رساله البرهان؛ علامه طباطبایی (ره)؛
- متن برای بخش مغالطات: مغالطات از کتاب معیار اندیشه؛ عسکری سلیمانی.

کلام استدلالی (۱)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: عقاید اسلام (۱۴)

هدف:

سرفصل دروس:

- مباحث توحید و صفات

- اثبات صانع (براهین اثبات خالق)

- توحید و مراتب آن (توحید در ذات، توحید در صفات، توحید در خالقیت، توحید در ربوبیت، توحید در عبادت)

- صفات و اسماء خداوند

- راه‌های شناخت صفات

- تقسیمات صفات

- صفات ذاتی

- صفات فعلی (با تأکید بر بحث کلام الهی)

- صفات خبری

- صفات سلبی

منابع پیشنهادی:

- اصلی:

- تلخیص محاضرات فی الالهیات؛ ربانی گلپایگانی

کلام استدلالی (۲)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: کلام استدلالی (۱)

هدف: .

سرفصل دروس:

- مباحث عدل الهی و حکمت
- حسن و قبح عقلی
- عدل الهی
- افعال خداوند غایتمند است
- مصیبت‌ها و شرور و حکمت الهی
- تکلیف بمالایطاق
- وجوب لطف نزد متکلمین
- جبر و تفویض
- امر بین امرین
- قضا و قدر
- حقیقت بداء

منابع پیشنهادی:

- اصلی:

- تلخیص محاضرات فی الالهیات؛ ربانی گلپایگانی

کلام استدلالی (۳)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد:

پیش نیاز: کلام استدلالی (۲)

هدف:

سرفصل دروس:

- مباحث نبوت و امامت
- نبوت عامه
- ادله لزوم بعثت
- ادله منکرین بعثت
- راه‌های شناخت صدق دعوت نبی
- حقیقت وحی در نبوت
- عصمت انبیاء
- نبوت خاصه
- بشارت‌های خاتم پیامبران در عهدین
- قراین دال بر نبوت حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله
- استدلال معجزات آن حضرت
- نقد مذهب صرغه
- اعجاز قرآن
- خاتمیت
- امامت
- چرایی بحث از امامت
- حقیقت امامت نزد شیعه و اهل سنت
- راه‌های اثبات امامت نزد اهل سنت
- دلایل‌های ضرورت نصب امام نزد شیعه امامیه
- وجوب عصمت در امام
- نصوص دینی بر نصب
- سنت پیامبر صلی الله علیه و آله و ائمه اثنی عشر علیهم السلام
- امام دوازدهم در کتاب و سنت

منابع پیشنهادی:

- اصلی:

- تلخیص محاضرات فی الالهیات؛ ربانی گلپایگانی

کلام استدلالی (ع)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: کلام استدلالی (۳)

هدف:

سرفصل دروس:

- مباحث معاد

- مقدمه:

- بحث نفس و تجرد آن

- براهین اثبات معاد

- براهین تجرد نفس انسانی

- معاد جسمانی و روحانی

- براهین بطلان تناسخ

- قبر و برزخ

- حساب و شهود

- میزان و صراط

- شفاعت در قیامت

- احباط و تکفیر

- پاسخ به سئوالات درباره معاد

منابع پیشنهادی:

- اصلی:

- تلخیص محاضرات فی الالهیات؛ ربانی گلپایگانی

- بحث نفس و تجرد نفس از کتاب اندیشه (۳)؛ موسسه امام خمینی (ره)

کلام تطبیقی (۱)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: کلام استدلالی (۱)

هدف:

سرفصل دروس:

- ایمان:

- صفات خدا (زیادت بر ذات یا عینیت یا نیابت ذات از صفات) (توحید، عدل)

- صفات خبریه

- حسن قبح عقلی

- جبر و اختیار

- غرض و غایب در فعل الهی

- عصمت انبیاء

- علم انبیاء

- پیوند خاتمیت و امامت

- امامت (لزوم یا عدم لزوم عصمت، نصبی یا اختیاری، افضلیت، اجماع، اهل حل و عقد)

- جایگاه اهل بیت (علیهم السلام)

- مهدویت

- جایگاه صحابه در نزد راویان اسلامی

- نفس و معاد

منابع پیشنهادی:

- معتزله؛ محمود فاضل

- شرح مواقف؛ قاضی عضد

- کشف المراد؛ علامه حلی

- نهج الحق و کشف الصدق؛ علامه حلی

- المراجعات؛ شرف الدین

- شرح المقاصد؛ تفتازانی

- مقالات الاسلامیین؛ اشعری

- لوامع الحقایق؛ احمد آشتیانی

- تمهید الاصول؛ شیخ طوسی

- شرح اصول خمس؛ قاضی عبدالجبار

- مناسبات فرهنگی معتزله و شیعه؛ رسول جعفریان

- تنزیه الانبیاء؛ سید مرتضی

- منهاج السنة؛ ابن تیمیه

کلام تطبیقی (۲)

تعداد واحد:	۲
نوع واحد:	نظری
پیش‌نیاز:	کلام تطبیقی (۱)

هدف:

سرفصل دروس:

- ایمان و نجات (معنای ایمان، ارکان ایمان، اهل نجات، تأیید ایمان (غسل تعمید، شهادتین، ...)
- صفات خدا (توحید، دوگانگی، تثلیث، چند خدایی) انسان‌انگاری خداوند، صفات خدا مانند (علم، قدرت، حیات، ...)

- وحی و حقیقت آن (وحی گزاره‌ای، وحی انکشافی)
- معجزه از دیدگاه ادیان
- منجی‌گرایی در ادیان
- شریعت و عمل در یهود و مسیحیت و اسلام
- تفاوت کتب مقدس مسیحیت و یهود و اسلام
- جهان پس از مرگ
- تناسخ

منابع پیشنهادی:

- کلام تطبیقی؛ ربانی گلپایگانی
- الهیات مسیحی؛ هنری کیس، ترجمه میکائیلیان
- کلام مسیحی؛ توماس میشل، ترجمه حسین توفیقی
- پسر خدا در عهدین و قرآن؛ عبدالرحیم سلیمانی اردستانی
- الهیات پروتستان؛ ویلیام هوردن
- اسلام و عقاید و آراء اشعری؛ یحیی نوری

فرق و مذاهب کلامی (۱)

تعداد واحد:	۲
نوع واحد:	نظری
پیش نیاز:	کلام اسلامی

هدف: آشنایی با مهم ترین مذاهب کلامی اسلامی و دیدگاه های آن ها.

سرفصل دروس:

- کلیات

- علم ملل و نحل چیست؟ واژه ملل و نحل
- موضوع غایت و روش علم ملل و نحل
- پیشینه تاریخی، ارتباط بین عقاید و علم ملل و نحل
- فرق و مذاهب کلامی، معیار اسلامی بودن فرق چیست؟
- ریشه های تاریخی مذاهب کلامی (اختلاف در فهم حقایق دینی، منع کتابت حدیث، تعصبات قبیله ای، انگیزه های سیاسی، اهداف فرهنگی)
- نخستین اختلافات (اختلاف در مسئله امامت، اختلاف در کفر و ایمان و مرتکب کبیره)
- نخستین فرقه های کلامی (خوارج، قدریه، جبریه)
- شیعه: تعریف شیعه و تشیع
- ادوار تشیع (تشیع در عصر پیامبر ﷺ، تشیع پس از رحلت پیامبر ﷺ، تشیع از دوران خلافت امام علی ﷺ به بعد)
- افسانه عبدا... بن سبا
- فرقه های شیعه
- امامیه: دیدگاه های اصلی امامیه، نظریه امامت، مشاهیر متکلمین امامیه
- زیدیه: شخصیت زید بن علی و فرزندان او، ائمه اهل بیت ﷺ و قیام زید، زیدیه و امامت، فرقه های زیدیه، اصول عقاید زیدیه
- اسماعیلیه: تاریخ ظهور، اصول عقاید، فرق اسماعیلیه

منابع پیشنهادی:

- کتاب‌های آیت‌ا... سبحانی متناسب با هر بحث
- کتاب‌های آقای علی ربانی گلپایگانی متناسب با هر بحث
- شیعه در اسلام؛ علامه طباطبائی
- الاعتقادات فی دین الامامیه؛ شیخ صدوق
- السنة و الشيعة
- الشيعة و التشيع؛ شیخ محمد جواد مغنیه
- الغدير؛ علامه امینی
- المراجعات؛ سید شرف‌الدین عاملی
- تاریخ شیعه و فرقه‌های اسلامی؛ محمد جواد مشکور
- تأسیس الشيعة؛ شیخ محمد حسین مظفر
- فرق الشيعة
- عبدا... بن سبا؛ علامه عسکری

فرق و مذاهب کلامی (۲)

تعداد واحد:	۲
نوع واحد:	نظری
پیش نیاز:	فرق و مذاهب کلامی (۱)

هدف: آشنایی با مهم ترین مذاهب کلامی اسلامی و دیدگاه های آن ها.

سرفصل دروس:

- اشاعره، شخصیت و آثار اشعری

- علل اعتزال شیخ از مکتب اعتزال، روش کلامی اشعری، اصول اشعری، عکس العمل ها در برابر اشعری، تحولات سیاسی و رسمیت یافتن مذهب اشعری، عقل گرایی اشعری، مشاهیر متکلمین اشعری

- ماترید، شخصیت و آثار ماتریدی، اساتید و شاگردان ماتریدی، منابع معرفت از دیدگاه ماتریدی، روش ماتریدی

در علم کلام، عقاید کلامی ماتریدی و شباهت و تفاوت آن ها با دیدگاه های اشعری، مشاهیر متکلمین ماتریدی

- معتزله، تاریخ ظهور و مؤسس مذهب معتزله، وجه تسمیه معتزله، روش فکری معتزله، معتزله بصره و بغداد، اصول مذهب اعتزال، تحولات تاریخی در مذهب معتزله

منابع پیشنهادی:

- الملل و النحل؛ عبدالکریم شهرستانی
- فرق و مذاهب کلامی؛ علی ربانی گلپایگانی
- تاریخ شیعه و فرقه های اسلام
- کتاب های آیت... سبحانی متناسب با هر بحث
- کشف المراد؛ علامه حلی
- طبقات المعتزله؛ ابن المرتضی
- شرح نهج البلاغه؛ ابن ابی الحدید
- شرح مقاصد؛ سعدالدین تننازانی
- شرح المواقف؛ سید شریف جرجایی

آیات و روایات کلامی (۱)

تعداد واحد:	۲
نوع واحد:	نظری
پیش نیاز:	ندارد

هدف: آشنایی طلاب با استدلالاتی که در قرآن و حدیث آمده است و توان مراجعه به کتب.

سرفصل دروس:

- مقدمه:

- اهتمام قرآن و سنت به عقل گرایی و تفکر در اصول دین
- اهتمام ائمه علیهم السلام به مناظرات و استدلال های کلامی
- خداشناسی و توحید و صفات الهی
- ضرورت بعثت
- وحی و عصمت
- نبوت خاصه

منابع پیشنهادی:

- آشنایی با متون روایی و حدیثی
- توحید؛ صدوق
- کافی و شروح آن
- بحار الانوار
- الهیات در نهج البلاغه

آیات و روایات کلامی (۲)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: آیات و روایات کلامی (۱)

هدف: آشنایی طلاب با استدلالاتی که در قرآن و حدیث آمده است و توان مراجعه به کتب.

سرفصل دروس:

- مقدمه:

- اهتمام قرآن و سنت به عقل‌گرایی و تفکر در اصول دین
- اهتمام ائمه (علیهم‌السلام) به مناظرات و استدلال‌های کلامی
- امامت (دلایل، ویژگی‌ها و پاسخ به شبهات)
- قضا و قدر
- معاد و قیامت (ضرورت و مواقف بعد از مرگ)

منابع پیشنهادی:

- آشنایی با متون روایی و حدیثی
- توحید؛ صدوق
- کافی و شروح آن
- بحار الانوار
- الهیات در نهج البلاغه

مسائل جدید کلامی (۱)

تعداد واحد: ۲
نوع واحد: نظری
پیش نیاز:

هدف: آشنایی با مهم ترین مباحث جدید کلامی و فلسفه دین.

سرفصل دروس:

- مقدمه
- تعریف علم کلام جدید و فلسفه دین
- ایمان (نظریه های مختلف در باب حقیقت ایمان)
- مفهوم خدا
- اثبات پذیری وجود خدا
- ادله اثبات وجود خدا و تقسیمات آن (برهان جهان شناختی و ...)
- صفات خدا
- مسئله شر
- تجربه دینی (ماهیت و انواع تجربه دینی، هسته مشترک تجربه های دینی، تجربه دینی و توجیه خدا باوری، تجربه دینی و مسئله تعبیر)
- وحی (نظریه های مختلف در باب حقیقت وحی)
- معجزه [تعریف معجزه، امکان اثبات معجزه، دلالت معجزه (بر وجود خدا، صدق مدعی نبوت)]

منابع پیشنهادی:

- براهین اثبات وجود خدا؛ آیت ا... جوادی آملی
- خدا در فلسفه؛ بهاء الدین خرمشاهی
- نقد برهان ناپذیری وجود خدا؛ عسکری سیلمانی
- عقل و اعتقاد دینی؛ مایکل پرتسون، ویلیام هاسکر، رایشناخ، بازیگر، ترجمه ی احمد نراقی و ابراهیم سلطانی
- فلسفه دین؛ جان هیک
- کلام فلسفی؛ سلطانی و نراقی
- درآمدی بر فلسفه دین و کلام جدید؛ فنایی

- فلسفه دین؛ حسین زاده
- علم و دین؛ ایان باربور، بهاءالدین خرمشاهی
- عقل و وحی در قرون وسطی؛ ژیلسون
- خدا و اختیار و مسئله شر؛ ترجمه محمد سعیدی مهر
- انتظار بشر از دین؛ آیتا... جوادی آملی
- مباحثی درباره پلورالیسم دینی، جان هیک، عبدالرحیم گواهی

راه کارهای اجرایی:

۱. درس به صورت تطبیقی و ناظر به دیدگاه‌های کلامی و فلسفه اسلامی توسط استاد ارایه می‌گردد و جمع‌بندی ناظر به دیدگاه‌های اندیشمندان اسلامی و متون دینی؛
۲. تحقیق‌نگاری در حد تتبع و آشنایی با متون و گزارش و نقد ضرورت دارد.

مسائل جدید کلامی (۲)

تعداد واحد:	۲
نوع واحد:	نظری
پیش نیاز:	مسائل جدید کلامی (۱)

هدف: آشنایی با مهم ترین مباحث جدید کلامی و فلسفه دین.

سرفصل دروس:

- تعریف دین
- معرفی شاخه های مختلف دین پژوهی
- خاستگاه دین (فطرت خاستگاه دین، دیدگاه جامعه شناختی، دیدگاه روان شناختی، پدیدار شناختی)
- متون دینی و مسئله تفسیر (امکان شناخت عینی، قرائت پذیری، نسبییت فهم)
- زبان دین (معناداری و تحقیق پذیری گزاره های دینی)
- عقل و دین (الهیات طبیعی، عقل گرایی حداکثری، انتقادی، ایمان گرایی، تعارض عقل و روح، تعارض علم و دین و روش های برخورد با آن، تعامل عقل و وحی، دین و اخلاق)

منابع پیشنهادی:

- براهین اثبات وجود خدا؛ آیت ا... جوادی آملی
- خدا در فلسفه؛ بهاء الدین خرمشاهی
- نقد برهان ناپذیری وجود خدا؛ عسکری سیلمانی
- عقل و اعتقاد دینی؛ مایکل پرتسون، ویلیام هاسکر، رایشناخ، بازی نجر، ترجمه ی احمد نراقی، ابراهیم سلطانی
- فلسفه دین؛ جان هیک
- کلام فلسفی؛ سلطانی و نراقی
- درآمدی بر فلسفه دین و کلام جدید؛ فنایی
- فلسفه دین؛ حسین زاده
- علم و دین؛ ایان باربور، بهاء الدین خرمشاهی
- عقل و وحی در قرون وسطی؛ ژیلسون
- خدا و اختیار و مسئله شر، ترجمه محمد سعیدی مهر
- انتظار بشر از دین؛ آیت ا... جوادی آملی
- مباحثی درباره پلورالیسم دینی، جان هیک، عبدالرحیم گواهی

راه کارهای اجرایی:

۱. درس به صورت تطبیقی و ناظر به دیدگاه های کلامی و فلسفه اسلامی توسط استاد ارایه می گردد و جمع بندی ناظر به دیدگاه های اندیشمندان اسلامی و متون دینی
۲. تحقیق نگاری در حد تتبع و آشنایی با متون و گزارش و نقد ضرورت دارد.

مسئله جدید کلامی (۳)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: مسائل جدید کلامی (۲)

هدف: آشنایی با مهم ترین مباحث جدید کلامی و فلسفه دین.

سرفصل دروس:

- کثرت گرایی دینی (انواع پلورالیسم دینی [حق، نجات]، انحصارگرایی، نقد و بررسی کثرت گرایی، نقد و بررسی شمول گرایی)

- دین و دنیا (قلمرو دین، دین و اجتماع، سکولاریزم، دین و اخلاق)
- جاودانگی (هویت شخصی، براهین زندگی پس از مرگ، معاد جسمانی)

منابع پیشنهادی:

- براهین اثبات وجود خدا؛ آیت ا... جوادی آملی
- خدا در فلسفه؛ بهاء الدین خرمشاهی
- نقد برهان ناپذیری وجود خدا؛ عسکری سلیمانی
- عقل و اعتقاد دینی؛ مایکل پرتسون، ویلیام هاسکر، رایشناخ، بازینجر، ترجمه ی احمد نراقی، ابراهیم سلطانی
- فلسفه دین؛ جان هیک
- کلام فلسفی؛ سلطانی و نراقی
- درآمدی بر فلسفه دین و کلام جدید؛ فنایی
- فلسفه دین؛ حسین زاده
- علم و دین؛ ایان باربور، بهاء الدین خرمشاهی
- عقل و وحی در قرون وسطی؛ ژیلسون
- خدا و اختیار و مسئله شر؛ ترجمه محمد سعیدی مهر
- انتظار بشر از دین؛ آیت ا... جوادی آملی
- مباحثی درباره پلورالیسم دینی، جان هیک، عبدالرحیم گواهی

راه کارهای اجرایی:

۱. درس به صورت تطبیقی و ناظر به دیدگاه های کلامی و فلسفه اسلامی توسط استاد ارایه می گردد و جمع بندی ناظر به دیدگاه های اندیشمندان اسلامی و متون دینی
۲. تحقیق نگاری در حد تنبّع و آشنایی با متون و گزارش و نقد ضرورت دارد.

تاریخ علم کلام

تعداد واحد: ۲

نوع واحد:

پیش نیاز: کلیات علم کلام

هدف:

سرفصل دروس:

- منشأ افتراق مسلمین
- سیر تاریخی مسایل کلامی (امامت، ایمان، صفات الهی، کلام الهی و حدوث و قدم آن، حسن و قبح عقلی، جبر و اختیار)
- تحولات تاریخی علم کلام (گزارشی از تحولات کلامی اهل سنت، گزارشی از تحولات فرق کلامی شیعه (امامیه، اسماعیلیه، زندیه، ...))
- طبقات متکلمین
- مهمترین متون کلامی
- مناظرات (تاریخ مناظرات و مجالس بحث کلامی و احتجاجات)

منابع پیشنهادی:

- تاریخ علم الکلام فی الاسلام
- تاریخ علم کلام؛ شبلی نعمانی
- ملل نحل؛ شهرستانی
- التقصیر اسفراینی
- سایر کتب ملل و نحل
- علم کلام در عصر امام رضا (علیه السلام)
- سیر کلام در فرق اسلام؛ محمد جواد مشکور
- احتجاج؛ طبری
- رسایل و مقالات؛ آیتا... سبحانی (ج ۱)

راه کارهای اجرایی:

- در بیان سیر تاریخی مسایل کلامی به اقوال اصلی پسندیده و از ذکر استدلالها پرهیز شود.

کلیات علم کلام

تعداد واحد:	۱
نوع واحد:	نظری
پیش‌نیاز:	ندارد

هدف: آشنایی با مبادی و تاریخچه علم کلام و تحولات آن و مهم‌ترین فرقه‌های کلامی مسلمانان.

سرفصل دروس:

- مقدمه: فایده و ضرورت بحث در معلم کلام
- تعریف کلام موضوع و فایده آن
- وجه تسمیه و پیدایش علم کلام، خاستگاه‌های کلام اسلامی (قرآن و سنت، اختلافات فکری مسلمانان)
- جایگاه علم کلام در روایات اهل سنت
- روش‌های استدلال در علم کلام
- ارتباط علم کلام با سایر علوم (تفسیر، فلسفه، عرفان، فلسفه دینی و مباحث جدید کلامی)
- تحولات تاریخی کلام اسلامی
- آشنایی با فرقه‌های کلامی (فرقه‌های نخستین، مهم‌ترین فرق کلامی اهل سنت، مهم‌ترین فرق کلامی شیعه)

منابع پیشنهادی:

- اصلی:
- درآمدی بر علم کلام؛ ربانی گلپایگانی
- آشنایی با مذاهب اسلامی؛ برنجکار
- فرعی:
- تاریخ کلام اسلامی؛ حلبی
- ملل و نحل؛ سبحانی

راه کارهای اجرایی:

- در باب فرق کلامی به اختصار طرح بحث شود به گونه‌ای که با درس مستقل تاریخ علم کلام و نیز فرق و مذاهب کلامی تداخل نداشته باشد.

تاریخ فلسفه اسلامی

تعداد واحد: ۲
نوع واحد: نظری
پیش نیاز: ندارد

هدف: آشنایی با سیر تاریخ فلسفه اسلامی از آغاز تا کنون.

سرفصل دروس:

- کلیات (جایگاه علم فلسفه، ارتباط فلسفه با دیگر علوم)، خاستگاهها و منابع فلسفه و تفکر عقلی در حوزه اسلام
- عصر ترجمه، مکاتب عمده فلسفی اسلامی (مشاء، اشراق، حکمت متعالیه)، سیر تاریخی فلاسفه اسلامی
- صاحب نظران (کندی، فارابی، اخوان الصفا، ابن سینا، پیروان مکتب ابن سینا، شیخ اشراق، ابن رشد، خواجه نصیرالدین)
- جریان منتقد بر فلسفه اسلامی (ابو حامد غزالی، فخرالدین رازی)
- فلسفه اسلامی پس از حمله مغول [(حوزه شیراز (صدرالدین دشتکی، علامه دوانی، منصور دشتکی)]
- ویژگی های حوزه شیراز
- احیاء فلسفه در عصر حاکمیت تشیع (عصر صفویه)، نقش عالمان شیعه در تکامل فلسفه اسلامی، حوزه اصفهان، صدرالمتهلین شیرازی، تأثیر عرفان بر صدر، برجستگان مدرسه حکمت متعالیه
- فلسفه صدر و حوزه های علمی مختلف شیعی (حوزه اصفهان، تهران، نجف، قم)
- جریان منتقد (جریان منتقد به حکمت متعالیه، جریان منتقد فلسفه)

منابع پیشنهادی:

- سر حکیم مسلمان؛ سید حسین نصر
- ماجرای فکر فلسفی در جهان اسلام؛ غلامحسین ابراهیمی دینانی
- تاریخ فلسفه در جهان اسلام؛ حنا الفاخوری، ترجمه عبدالمحمد آیتی
- تاریخ فلسفه در اسلام؛ م. م. شریف
- خدمات متقابل اسلام و ایران؛ شهید مطهری (ره)
- تاریخ علوم عقلی در تمدن اسلام؛ ذبیح... صفا
- نشأة الفكر الفلسفي في الاسلام؛ سامی النشار
- لمحات من تاریخ الفلسفة الإسلامية؛ زکریا بشیر امام
- فصل المقال؛ ابن رشد
- سیر فلسفه در اسلام؛ ماجد فخری

- تاریخ فلسفه اسلامی؛ هانری کربن
- مکتب تفکیک؛ محمدرضا حکیمی
- کتاب‌های شیخ احمد احسائی
- شرح احوال و آراء فلسفی ملاصدرا؛ سید جلال‌الدین آشتیانی

راه کارهای اجرایی:

- نگارش تحقیق میان آراء اسلامی حوزه‌های مختلف و جریانات موافق و مخالف در حوزه فلسفه شیعی، ارایه مطلب بخاطر وسعت کار بصورت اجمالی و اختصار.

تاریخ فلسفه غرب

تعداد واحد:	۲
نوع واحد:	نظری
پیش‌نیاز:	ندارد

هدف: آشنایی با فلسفه غرب از یونان باستان تا عصر حاضر.

سرفصل دروس:

- یونان و روم (حکمای پیش از سقراط و سقراط، افلاطون، ارسطو، مکاتب فلسفی بعد از ارسطو (اپیکوریان، رواقیان)، فلوطین و نو افلاطونیان)
- فلسفه دوره مسیحی (فلسفه یهودی، نیازهای کلامی مسیحیت به فلسفه، آباء کلیسا، آکوستین، انتقال فلسفه از جهان اسلام به جهان مسیحیت، توماس و پیروان او)
- فلسفه جدید (زمینه‌های شکل‌گیری فلسفه جدید، فرانسیس بیکن، دکارت، مالبرانش، اسپینوزا، لایب‌نتیس)
- فیلسوفان تجربه‌گرا (لاک، بارکلی، هیوم)
- ایدئالیسم استقلالی و ایدئالیسم مطلق (کانت و فلسفه انتقادی، هگل)
- فلسفه‌های بعد از هگل تا دوره معاصر (ماتریالیسم، پدیدارشناسی و اگزیستانسیالیسم، پوزیتیویسم، فلسفه تحلیلی)
- جریان بازگشت فلسفه‌های ما قبل جدید (حکمای الهی‌یونان و قرون وسطی)، نوتومیسم، سنت‌گرایان معاصر

منابع پیشنهادی:

- تاریخ فلسفه؛ کاپلستون
- تاریخ فلسفه غرب؛ برتراند راسل
- سیر حکمت در اروپا؛ محمد علی فروغی
- فلاسفه بزرگ؛ برایان مکی، ترجمه عزت‌ا... فولادوند
- دوره آثار افلاطون؛ ترجمه محمد حسن لطفی
- دوره آثار فلوطین؛ ترجمه محمد حسن لطفی
- تاریخ فلسفه قرون وسطی و دوره جدید؛ ترجمه و تلخیص یحیی مهدوی
- روح فلسفه قرون وسطی؛ ژیلسون؛ علی‌مراد داوری
- آگوستین یاسپرس؛ محمد حسن لطفی
- تأملات در فلسفه اولی؛ دکارت؛ ترجمه احمد احمدی
- فلسفه دکارت؛ منوچهر صانعی
- منادولوژی

- لایب نتیس؛ یحیی مهدوی

- جستاری در فهم بشر؛ جان لاک، تلخیص برنیگل پتیسون، ترجمه رضازاده شفق

- فلاسفه تجربی انگلستان؛ منوچهر بزرگمهر

- مارکس، پیترسینگر؛ محمداسکندری

- مبانی فلسفه مسیحیت: ژیلسون، ترجمه محمد محمدرضایی و سید محمود موسوی

راه کارهای اجرایی:

- نگارش تحقیق میان آراء فلاسفه عربی در حوزه های مختلف.

تاریخ عرفان و تصوف

تعداد واحد:	۲
نوع واحد:	نظری
پیش نیاز:	ندارد

هدف: آشنایی با زمینه‌ها، سیر تحول و مهمترین رویکردهای عرفان و تصوف، مهمترین عارفان و صوفیان.

سرفصل دروس:

- مقدمه: (اصطلاح‌شناسی تصوف و عرفان، کلمه صوفی و عارف و وجوه اشتقاق و تعریف آن‌ها با اشاره به بعد اجتماعی و معرفتی تصوف و عرفان اسلوب و شیوه بیان رمزآمیز عرفان)
- قرن اول:
 - زمینه‌های نگرش عرفانی در آیات قرآن
 - اخلاق و سیره پیامبر و اهل بیت (علیهم‌السلام)
 - احادیث
 - پیدایش زهد در آغاز اسلام و اختلاف زهد و رهانیت
- قرن دوم و سوم:
 - سرآغاز ظهور تعالیم و تعبیر خاص عرفانی
 - نخستین عرفای اسلامی (حسن بصری، مالک بن دینار، ابراهیمی ادهم، رابعه عدویه و...)
- قرن چهارم تا قرن هفتم: شکل‌گیری نظام‌مند و سیستماتیک عرفان و تصوف در قالب آثار نخستین عرفانی (ابوطالب مکی، ابونصر سراج، رساله قشریه هجویری، کلابادی و...)
- قرن هفتم: ابن عربی دانشگاه نظری او در باب عرفان و تعالیم عرفانی
- از قرن هفتم به بعد: استمرار تعالیم ابن عربی از خلال آثار و تفکرات شاگردان مکتب او تا قرون اخیر
- اشاره به تفاسیر عرفانی قرآن کریم (همچون کشف الاسرار میبیدی، تأویلات عبدالرزاق و...)
- مهمترین سلسله‌های تصوف و گستره جغرافیای آن‌ها: تأثیر مکتب ابن عربی در جریان‌های عرفان نظری در جهان اسلام (اسپانیا، آفریقای شمالی، ایران، خاورمیانه، هند)
- آثار مهم عرفانی از قرن هفتم به این سو (شارحان مکتب ابن عربی، همچون صدرالدین قونوی، مؤید الدین جندی، سعیدالدین فرغانی، عبدالرزاق کاشانی، داود قیصری، ابن فناوری و...)
- سلوک عرفانی در حوزه تشیع در دو سده اخیر (از آخوند ملاحسینقلی همدانی تا علامه طباطبایی (ره))
- عرفان نظری در حوزه تشیع در دو سده اخیر (از آقا محمد رضا قمشه‌ای تا امام خمینی (ره))

منابع پیشنهادی:

- اصلی

- کشف المحجوب؛ هجویری
- رساله قشریه
- تاریخ تصوف در اسلام؛ دکتر غنی
- جستجو در تصوف؛ زرین کوب
- اللمع فی التصوف؛ شیخ محمود شبستری
- نفحات الانس؛ جامی
- طرائق الحقایق، ریاضة السیاحة و بستان السیاحة؛ زین العابدین شیروانی
- سلسله های تصوف در ایران، تاریخ ادبیات ایران؛ دکتر صفا
- تاریخ ایران در دوره صفویه، زنده و قاجاریه
- تألیفات سید جلال الدین آشتیانی
- بخش عرفان اسلامی از کتاب آشنایی با علوم اسلامی؛ استاد مطهری (ره)

راه کارهای اجرایی:

- بهره گیری از استادان مجرب و مسلط به دلیل حساسیت موضوع ضروری است.

فلسفه اسلامی (۱)

تعداد واحد: ۴
نوع واحد: نظری
پیش نیاز: ندارد

هدف: شناخت تحلیلی فلسفه اسلامی با تأکید بر حکمت متعالیه.

سرفصل دروس:

- مقدمه هستی شناسی
- مفهوم وجود
- واقعیت عینی
- وجود و ماهیت
- احکام ماهیت
- مقدمه اصالت وجود
- اصالت وجود (منشأ پیدایش بحث، مبادی تصویری اصالت وجود)
- وحدت در کثرت، وحدت و کثرت در وجود عینی، مراتب وجود
- علت و معلول (مفهوم علت و معلولیت، کیفیت آشنایی ذهن با مفهوم علت و معلول ... اهمیت اصل علیت
- ضرورت علی و معلولی (تلازم، تقارن، نیازمندی معلول در بقاء)
- سنخیت میان علت و معلول (مناسبت میان علت و معلول، قاعده الواحد)
- احکام علت و معلول (دور و تسلسل)، علت فاعلی (مفهوم، اقسام فاعل مختار، اراده و اختیار)
- علت غایی (کمال، خیر، علت غایی، غایت، هدفمندی جهان)

منابع پیشنهادی:

- اصلی:
 - آموزش فلسفه؛ استاد مصباح یزدی (از درس ۲۱ تا درس ۴۰)
- فرعی:
 - شرح مختصر منظومه؛ شهید مطهری (ره)
 - شرح مبسوط منظومه؛ شهید مطهری (ره)
 - جلد هفتم مجموعه آثار شهید مطهری (ره)
 - اصول فلسفه و روش رئالیسم

راه کارهای اجرایی:

- تحقیق در این درس ضرورت دارد؛
- موضوعات تحقیق می تواند مباحث مربوط به درس با توجه به دیدگاه خاص هر کدام از فلاسفه صاحب نام باشد. سیر تاریخی مباحث نیز می تواند مورد توجه قرار گیرد.

فلسفه اسلامی (۲)

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش‌نیاز: فلسفه اسلامی (۱)

هدف: شناخت تحلیلی فلسفه اسلامی با تأکید بر حکمت متعالیه.

سرفصل دروس:

- مجرد و مادی (مفهوم واژه‌های مجرد و مادی، ویژگی‌های جسمانیات و مجردات)
- مکان (زمان و مکان، فرق جای و کجایی، حقیقت مکان)
- زمان (حقیقت زمان نظریه صدر المتألهین)
- انواع جواهر (جوهر جسمانی، جوهر نفسانی، دو برهان بر تجرد نفس، جوهر عقلانی، قاعده امکان اشرف، جوهر مثالی)
- ماده و صورت (نظریات فلاسفه درباره ماده و صورت)
- اعراض (کمیت، مقولات نسبی)
- کیفیت (کیف نفسانی، کیف محسوس، کیف مخصوص به کمیات)
- حقیقت علم
- اتحاد عاقل و معقول

منابع پیشنهادی:

- اصلی:
 - آموزش فلسفه؛ استاد مصباح یزدی (از درس ۴۱ تا ۵۰)
- فرعی:
 - شرح مختصر منظومه؛ شهید مطهری (ره)
 - شرح مبسوط منظومه؛ شهید مطهری (ره)
 - اصول و روش رئالیسم؛ علامه شهید مطهری (ره)
 - درآمدی بر فلسفه اسلامی؛ عبد الرسول عبودیت

راه کارهای اجرایی:

- تحقیق نگاری در این درس ضرورت دارد؛
- موضوعات تحقیق می‌تواند مباحث مربوط به درس با توجه به دیدگاه حاصل هر کدام از فلاسفه صاحب نام باشد. سیر تاریخی مباحث نیز می‌تواند مورد توجه قرار گیرد.

فلسفه اسلامی (۳)

تعداد واحد:	۲
نوع واحد:	نظری
پیش‌نیاز:	فلسفه اسلامی (۲)

هدف: شناخت تحلیلی فلسفه اسلامی با تأکید بر حکمت متعالیه.

سرفصل دروس:

- ثابت و متغیر
- قوه و فعل
- کون و فساد
- حرکت (مفهوم حرکت، وجود حرکت، شبهات منکرین، وجود حرکت و حل آن‌ها)
- ویژگی‌های حرکت (مقومات حرکت، مشخصات حرکت، لوازم حرکت)
- تقسیمات حرکت
- حرکت در اعراض (حرکت مکانی، وضعی، کیفی، کمی)
- حرکت در جوهر (شبه منکرین حرکت در جوهر، حل شبهه، دلایل وجود حرکت در جوهر)
- اقسام حرکت جوهریه
- رابطه حرکت جوهریه با قوه و فعل
- پیوستگی حرکات جوهریه
- پیوستگی طولی و عرضی

منابع پیشنهادی:

- اصلی:
- آموزش فلسفه؛ استاد مصباح یزدی (از درس ۵۱ تا ۶۰)
- فرعی:
- شرح مختصر منظومه؛ شهید مطهری (ره)
- شرح مبسوط منظومه؛ شهید مطهری (ره)
- جلد هفتم مجموعه آثار شهید مطهری (ره)
- اصول فلسفه و روش رئالیسم

راه کارهای اجرایی:

- تحقیق نگاری در این درس ضرورت دارد؛
- موضوعات محققین می‌تواند مباحث مربوط به درس با توجه به دیدگاه خاص هر یک از فلاسفه صاحب نام باشد، سیر تاریخی مباحث نیز می‌تواند مورد توجه قرار گیرد.

فلسفه اسلامی (۴)

تعداد واحد:	۲
نوع واحد:	نظری
پیش نیاز:	فلسفه اسلامی (۳)

هدف: شناخت تحلیلی فلسفه اسلامی با تأکید بر حکمت متعالیه.

سرفصل دروس:

- راه شناختن خدا
- اثبات واجب الوجود (برهان اول و دوم شیخ الرئیس، برهان صدر المتالیهین)
- توحید
- توحید افعالی
- صفات الهی
- حدود شناخت خدا
- نقش عقل در شناخت خدا
- صفات ثبوتیه و سلبیه
- صفات (ذاتی و فعلیه)
- صفات ذاتیه (حیات، علم، علم به ذات، علم به مخلوقات، قدرت)
- صفات فعلیه (سمیع و بصیر، متکلم، اراده، حکمت و نظام احسن)
- هدف آفرینش (هدف و علیت غایی، هدفداری خدای متعال)
- قضا و قدر الهی (قضا و قدر، مراتب فعل، رابطه سرنوشت با اختیار انسان، فایده بحث)
- خیر و شر در جهان (مفهوم خیر و شر، تحلیل فلسفی خیر و شر، راز شر در جهان)

منابع پیشنهادی:

- اصلی:
- آموزش فلسفه؛ استاد مصباح یزدی (از درس ۶۱ تا درس ۷۰)
- فرعی:
- شرح مختصر منظومه؛ شهید مطهری (ره)
- شرح مبسوط منظومه؛ شهید مطهری (ره)
- جلد هفتم مجموعه آثار شهید مطهری (ره)
- اصول فلسفه و روش رئالیسم

راه کارهای اجرایی:

- تحقیق نگاری در این درس ضرورت دارد. موضوعات تحقیق می تواند مباحث مربوط به درس با توجه به دیدگاه خاص هر یک از فلاسفه صاحب نام باشد؛
- سیر تاریخی مباحث نیز می تواند مورد توجه قرار گیرد.

متن خوانی کلام اسلامی

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: عملی

پیش نیاز: ندارد

هدف: آشنایی با اصلی ترین متون کلامی شیعه و کسب توانایی مراجعه به این متون.

سرفصل دروس:

- فی اثبات وجوده تعالی (اثبات وجود خدا)

- فی صفاته تعالی (صفات خدای تعالی)

- فی افعاله تعالی (افعال خدای تعالی)

- فی النبوة (نبوت)

- فی الامامة (امامت)

- فی المعاد (معاد)

منابع پیشنهادی:

- اصلی

- شرح تجرید (بخش الهیات)؛ علامه حلی

راه کارهای اجرایی:

استاد با توجه به نیاز مخاطبان می تواند بخشی از مباحث فوق را انتخاب و در طول نیمسال تدریس نماید.

نیازهای منطقه‌ای

تعداد واحد:	۲
نوع واحد:	نظری
پیش‌نیاز:	عقاید اسلامی

هدف: آشنایی با مهم‌ترین شبهات وارده بر علیه دین و تسلط نسبت به پاسخ‌گویی آن‌ها.

سرفصل دروس:

- کلیات: شناخت دین و دامنه و قلمرو آن

الف) شبهات بر علیه دین

- دین و مقتضیات زمان

- دین و محدودیت اجتماعی

- دین و اجتماع

- دین و سیاست

- دین و عقلانیت

- دین و دنیا

- دین و حقوق زن

- دین و آزادی بیان

ب) شبهات خاص بر علیه اسلام

- اسلام و خشونت

- اسلام و حقوق اقلیت‌ها

- اسلام و حقوق زنان

- موارد مشابه با نظر دانش پژوهان

ج) شبهات خاص بر علیه تشیع

- پیدایش شیعه

- عقاید خاص شیعه (امامت، رجعت و بداء و ...)

- آیین‌های شیعه (سوگواری و ...)

- موارد مشابه با نظر دانش پژوهان

منابع پیشنهادی:

- اصلی:

- احتجاج؛ طبری

- علی و فلسفه الهی؛ علامه طباطبائی

- شروح نهج البلاغه

- دین‌شناسی؛ آیت‌الله جوادی آملی

- شریعت در آیت... معرفت؛ آیت... جوادی آملی
- مبانی کلامی اجتهاد؛ مهدی هادوی تهرانی
- فرعی:
- انتظار بشر از دین؛ آیت... جوادی آملی
- قلمرو دین؛ حسنعلی اکبریان
- قلمرو دین؛ خسرو پناه
- جامعیت و کمال دین؛ علی ربّانی گلپایگانی

راه کارهای اجرایی:

۱. استاد با نظرخواهی از دانش پژوهان اهم موضوعات ارایه شده را انتخاب و تدریس می نماید.
۲. تحقیق و یا کنفرانس در این درس توصیه می شود.

زبان تخصصی (۱)

تعداد واحد:	۲
نوع واحد:	نظری
پیش‌نیاز:	ندارد

هدف: آشنایی با مهمترین واژگان علم کلام اسلامی به زبان انگلیسی.

سرفصل دروس:

- مدخل‌های کلامی در دایرة المعارف‌های انگلیسی از قبیل

Mutazilh (1:519 _ 23) (معتزله)

ilmal _ kalam (5:25 _ 31) (علم کلام)

Islamic theology (5:25 _ 31) (الهیات اسلامی)

ashaereh (1:519 _ 23) (اشاعره)

Shia (tal _ thsi) (شیعه)

- بخش‌هایی از کتاب شیعه در اسلام علامه طباطبائی (ره) ترجمه دکتر حسین نصر

منابع پیشنهادی:

- دایرة المعارف راتلیج

- دایرة المعارف پل ادواردز

- برخی از دایرة المعارف‌هایی که چنین سرفصل‌هایی دارند.

راه کارهای اجرایی:

- استاد در انتخاب سرفصل‌ها وضعیت کلامی و مخاطبان را در نظر بگیرد.

زبان تخصصی (۲)

تعداد واحد:	۲
نوع واحد:	نظری
پیش نیاز:	زبان تخصصی (۱)

هدف: آشنایی با مهمترین واژگان علم کلام بویژه کلام اسلامی به زبان انگلیسی.

سرفصل دروس:

Islamic philosophy (5:5 _ 9:5: 13 _ 16) (فلاسفه اسلامی)

Comsality (2:24_ 4) (علیت)

Epistemology (3:384 _ 8) (معرف شناسی)

al _ farabi (3:554 _ 8) (فارابی)

Ibn Rushd (4:694 _ 46) (ابن رشد)

Ibn sina (4:647 _ 59) (ابن سینا)

Ihuninationst philosophy (4:700 _ 3)

Logic (5:706 _ 13) منطق

Mir damad (6:408 _ 11) میرداماد

Mulla sadra (6:595 _ 9) ملاصدرا

Mystical philosophy (6:616 _ 20)

aL.sabzawari _ (8:440 _ 2) (ملاهادی سبزواری)

aL.suhrawewdi (9:219 _ 24) (شیخ اشراق)

منابع پیشنهادی:

- دایرة المعارف راتلیج
- دایرة المعارف پل ادواذ
- و برخی دایرة المعارف هایی که چنین سرفصل هایی دارند.

راه کارهای اجرایی:

- استاد در انتخاب سرفصل ها وضعیت عمومی و فکری و مخاطبین را در نظر بگیرد.

معرفت شناسی دینی

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: مسایل جدید کلامی (۳)

هدف: آشنایی با مهمترین مباحث در رابطه با معرفت شناسی دینی.

سرفصل دروس:

- مفاهیم و کلیات (تعریف دین، تعریف معرفت، معرفت دینی و رابطه آن با دین، شمای کلی مباحث)

- ابزارهای معرفت دینی

- عقل

- نقش عقل در معرفت دینی

- نقش بنای عقلا در معرفت دینی

- فرق عقل و بناء عقلا

- حس

- منبع موثق (کتاب و سنت

- تجربه دینی

- شهود

- وحی

- الهام

- مراتب یقین در معارف دینی (معنی و انواع یقین، یقین در عقاید، یقین در اخلاق، یقی در احکام

- عقل، علم و دین (عقل و دین، علم و دین، عرفان و دین)

- اصول فهم متون دینی (مبانی فهم متون دینی نزد مسلمانان، مبانی فهم متون در علم اصول، مبانی فهم متون در علم

تفسیر، سبب اختلاف نظر در فهم پاره‌ای از متون مبانی فهم متونی دینی در فلسفه غرب (هرمنوتیک)

- امکان تغییر و تحول در معرفت دینی

منابع پیشنهادی:

- اصلی:

- درآمدی بر معرفت شناسی و معاصر؛ محمد تقی فعالی

- فرعی:

- معرفت دینی؛ محمد فنایی

- علم هرمنوتیک؛ ریچارد پالمر، ترجمه حنایی کاشانی

- قبض و بسط تئوریک شریعت؛ دکتر سروش

- معرفت دینی؛ صادق لاریجانی

راه کارهای اجرایی:

- در صورت آمادگی استاد به صورت تفصیلی مطالب را ارائه دهد.

اصول وقواعد استنباط از قرآن و حدیث

تعداد واحد: ۲

نوع واحد: نظری

پیش نیاز:

هدف: آشنایی با مبانی و روش فهم معتبر از کتاب و سنت.

سرفصل دروس:

- اهمیت و ضرورت موضوع
- مراتب دلالت و معیار آن (نص و صراحت، ظهور، بطن و تأویل و ...)
- معنای فهم معتبر
- امکان و اعتبار فهم متون دینی
- دانش‌های تأثیرگذار در فهم کتاب و سنت (علم اصول، علوم ادبی، تفسیر و علوم قرآن، علوم حدیثی، کلام، فقه، تاریخ و ...)
- نسبت روش فهم کتاب و سنت با برخی دانش‌های نوین (فلسفه تحلیل زبانی، زبان‌شناسی، هرمنوتیک)
- میزان شناخت زمینه‌های تاریخی (فرهنگ عصر نزول قرآن و صدور روایات) در فهم متون دینی
- دخالت یا عدم دخالت قیود خارج از متن در فهم کتاب و سنت (شأن نزول، اسباب صدور، تقیه، سیاق، ...)
- زبان دینی و قلمرو دین و نقش آن‌ها در فهم متون دینی
- هرمنوتیک متون روایی (نقل به معنا، تقطیع، حذف، جعل، ...)
- نقش اهل بیت (علیهم‌السلام) در تفسیر و تبیین قرآن
- مراجعت قرآن در ارزیابی روایات
- نقش عقل در ارزیابی و فهم متون دینی
- نسبت‌های میان مفاد متون دینی (تعارض، تعاضد، تعارض، ...) و راه حل آن‌ها
- قواعد کلی فهم متون دینی (اصول لفظیه، محکم و متشابه، ظاهر و باطن، کلی‌نگری، ...)
- آسیب‌شناسی فهم متون دینی (جزء‌نگری، تحمیل پیش فرض‌ها، علم‌زدگی، اجتهاد در برابر نص، ...)

منابع پیشنهادی:

- اصلی:

- فرعی:

- قرآن و اسلام؛ علامه طباطبائی (ره)

قرآن‌شناسی؛ آیتا... مصباح یزدی

روش‌شناسی تفسیر؛ پژوهشکده‌ی حوزه و دانشگاه

جامعیت قرآن؛ سید محمد علی ایازی

حلقات؛ شهید صدر (ره)

اصول الحديث و احكامه فی علم الدارایة؛ آیتا... سبحانی

نقش و روش اهل بیت (علیهم‌السلام) در تفسیر قرآن؛ غلامعلی عزیزی‌کیا

مقایس نقد متون السنة؛ مسفر بن عزم‌اله

منهج التوفیق و الترجیح بین مختلف الحديث؛ عبدالمجید محمد اسماعیل

مبانی کلامی اجتهاد؛ مهدی هادوی تهرانی

درآمدی بر زبان قرآن؛ حمید آریان (پایان‌نامه تربیت مدرس)

راه کارهای اجرایی:

استاد متناسب با فرصت و فضای کلاس مطالب را طرح می‌نماید.

فن مناظره

تعداد واحد:	۱
نوع واحد:	عملی
پیش نیاز:	ندارد

هدف: کسب مهارت‌های لازم برای مباحثات و مناظرات (با گرایش کلامی و فقهی).

سرفصل دروس:

- مفاهیم و کلیات
- اصول و قواعد
- آداب مناظره
- روش‌های مناظره
- مراحل مناظره
- ارزیابی مناظره
- اجرای مناظره

منابع پیشنهادی:

- اصلی:

- المراجعات عبدالحسین شرف‌الدین
- المناظرات بین فقهاء السنة و فقهاء الشيعة؛ صالح وردانی
- بحث آزاد اسلام؛ محمدی ری‌شهری
- بحث‌هایی از مناظره دکتر و پیر؛ عبد‌الکریم هاشمی‌نژاد
- بین‌العلمین؛ شیخ صدوق و شیخ مفید؛ لطف‌آ... صافی
- در جستجوی نور؛ حسین عبد‌الصمد عامل
- راه و روش ما راه و روش پیامبر ماست؛ عبدالحسن امینی
- صد و یک مناظره جالب و خواندنی؛ محمدی اشتهاردی

- فرعی:

- ات در قرآن و عترت؛ حسینی زفره‌ای اصفهانی
- مناظرات فی العقاید و الاحکام؛ عبد... حسن
- مناظره علمای بغداد؛ ابن عطیه
- نهضت کلامی در عصر امام رضا (علیه‌السلام)؛ محمد مرتضوی
- المیراث عند الجعفریه؛ محمد ابوزهره
- مناظره زبان و اندام‌ها؛ حسین شیخ‌الاسلامی توسیر کافی

راه کارهای اجرایی:

- تمام سرفصل‌ها: بصورت کاربردی همراه با شواهد و نمونه‌های عملی ارائه می‌گردد؛
- با توجه به اینکه واحد عملی بحث^۱ از مجموعه کلاس در طول ترم صرف اجرای مناظره می‌گردد و استاد درس مناظره به همراه اساتید اصول و فقه مقارن و کلام مقارنه‌ای بر مناظره نظارت می‌کنند؛
- جهت غنی شدن محتوای مناظره منابع و مآخذی که مناظرات کلامی را مکتوب نموده در پایان سرفصل‌ها ضمیمه شده تا اساتید و طلاب مطالعه نمایند؛
- جهت غنی شدن مناظره این واحد درسی در ترم هشتم قرار می‌گیرد.

تاریخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۵

شماره ۱۱۲/۴۶۶۳

بسم الله

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و آموزش عالی

دستورالعمل اجرایی موضوع کاهش سقف واحدهای درسی
دوره‌های کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد
مصوب جلسه ۲۹۳ شورای عالی برنامه ریزی مورخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۳

- ۱- گروه‌های برنامه ریزی موظفند حداکثر ظرف مدت ۶ ماه برنامه‌های مصوب مربوط به خود را بازنگری کرده و سقف واحدها را تا حد مجاز کاهش دهند.
- ۲- برنامه‌های اصلاح شده از تاریخ ابلاغ، برای دانشجویانی که از این تاریخ به بعد وارد دانشگاه می‌شوند لازم الاجرا است.
- ۳- دانشجویان شاغل به تحصیل می‌توانند براساس سقف تعیین شده در برنامه جدید، به تشخیص گروه آموزشی مؤسسه ذی ربط و با رعایت شرایط زیر فارغ التحصیل شوند:
۳-۱: واحدهای درسی الزامی دوره را اعم از عمومی، پایه، اصلی و تخصصی تا سقف مجاز در برنامه جدید، گذرانده باشند.
- ۳-۲: برای رشته‌هایی که هنوز برنامه جدید آنها ابلاغ نشده است، سقف واحدها در دوره کارشناسی برای رشته‌های فنی و مهندسی ۱۴۰ واحد و برای سایر رشته‌ها ۱۲۵ واحد و برای دوره کارشناسی ارشد ۲۲ واحد است.
- ۳-۳: آن دسته از دانشجویانی که در جدول بند ۳-۱ قرار نمی‌گیرند یعنی تعداد واحدهای گذرانده شده آنها کمتر از حد مجاز است، می‌توانند از نیمسال تحصیلی بعد کمبود واحدهای درسی خود را تا سقف تعیین شده برابر برنامه جدید بگذرانند، در این صورت:
الف: کلیه واحدهای گذرانده شده قبلی دانشجویان، حتی اگر در برنامه جدید حذف شده باشد، پذیرفته می‌شود.
- ب: در سبانی که در برنامه جدید با تعداد واحد کمتر یا بیشتر عرضه شده‌اند و دانشجویان می‌توانند قبلاً گذرانده است، براساس همان تعداد واحد گذرانده شده از وی پذیرفته می‌شود و نیازی به گذراندن واحدهای اضافی برای آن دروس را ندارد.
- ج: گذراندن دروس سبانی از برنامه قدیم که در برنامه جدید حذف شده است، برای دانشجویانی که آن دروس را نگذرانده‌اند الزامی نیست.
- د: برای فراغت از تحصیل در دوره‌های کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ناپیوسته و کارشناسی ارشد پیوسته گذراندن کلیه دروس عمومی (مصوب جلسه ۲۸۲ مورخ ۱۳۷۲/۶/۲۵ شورای عالی برنامه ریزی) الزامی است.

مقرر جلسه ۲۹۳ شورای عالی برنامه ریزی، مورخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۳ در مورد دستورالعمل اجرایی کاهش سقف واحدهای درسی دوره‌های کاردانی، کارشناسی و کارشناسی ارشد صحیح است جهت اجرا ابلاغ شود.

دکتر سید محمد رضا جاشمی کلپایگانی

وزیر فرهنگ و آموزش عالی

رونوشت: معاونت محترم وزارت فرهنگ و آموزش عالی و

معاونت محترم آموزشی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و
رئیس محترم دانشگاه آزاد اسلامی

خواهشمند است دستور فرمائید به واحدهای مجری ابلاغ نمایند.

سید محمد کاظم نائینی

د. ر. ا. ا. عالی برنامه ریزی

تاریخ ۱۳۷۲/۱۱/۲۲

شماره ۲۲/۳۶۴۹

بیوست

بیت عالی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت فرهنگ و آموزش عالی

حداقل و حداکثر واحدهای درسی در مقاطع مختلف آموزش عالی
(مصوبات جلسات ۲۹۱ و ۲۹۲ مورخ ۱۳۷۲/۱۰/۲۵ و ۱۳۷۲/۱۱/۹)

شورای عالی برنامه ریزی

شورای عالی برنامه ریزی به پیشنهاد گروههای برنامه ریزی و براساس بازنگری پروندههای آموزشی، حذف دروس ناموفق و واحدهای غیرضروری و انجام شاخهها و بعضی از رشتههای تحصیلی، حداقل و حداکثر واحدهای درسی مقاطع مختلف آموزش عالی را به شرح زیر تصویب کرد این مصوبات از تاریخ تصویب قابل اجرا است و به موجب آن مصوبات قبلی لغو میگردد.

۱- دورههای کارشناسی حداقل ۶۷ و حداکثر ۷۲ واحد
۲- دورههای کارشناسی حداقل ۱۳۰ واحد و حداکثر ۱۳۵ واحد (برای رشتههای مختلف فنی و مهندسی حداکثر ۱۴۰ واحد)

۳- دورههای کارشناسی ناپیوسته حداقل ۶۵ و حداکثر ۷۰ واحد
۴- دورههای کارشناسی ارشد ناپیوسته حداقل ۲۸ و حداکثر ۳۲ واحد (که از این تعداد ۴ تا ۱۰ واحد اختتامی به پایان نامه دارد).

۵- دورههای کارشناسی ارشد پیوسته حداقل ۱۷۲ و حداکثر ۱۸۲ واحد
۶- دورههای دکتری Ph.D. حداقل ۴۲ و حداکثر ۵۰ واحد (که از این تعداد ۱۶ تا ۳۰ واحد میتواند اختتامی به رساله داشته باشد).

در این صورت:

الف: گروههای برنامه ریزی موظف اند کلیه برنامههای مصوب رشتههای مربوط به خود را بررسی کرده و با حذف واحدهای غیر ضروری، سقف واحدها را در مقاطع مختلف تحصیلی به سطح تعیین شده فوق کاهش دهند.

ب: این تقلیل واحدها و برنامههای جدید برای دانشجویان ورودی سالهای تحصیلی ۱۳۷۲-۷۳ و بعد از آن قابل اجرا است.

ج: دانشجویان ورودی قبل از ۱۳۷۲ نیز میتوانند وضعیت تحصیلی خود را با برنامه جدید تطبیق دهند، در این صورت تطبیق واحدها و دروس با برنامههای جدید حسب مورد بر عهده شورای آموزشی گروه یا کمیته تحصیلات تکمیلی آن مؤسسه ذیربط است.

رای صادره جلسات ۲۹۱ و ۲۹۲ شورای عالی برنامه ریزی در خصوص تقلیل واحدهای درسی در مقاطع مختلف تحصیلی صحیح است به درجه اجرا گذارده شود.

دکتر سید محمد رضا هاشمی کلپایگانی

وزیر فرهنگ و آموزش عالی

(امضاء)

رونوشت: معاونت محترم آموزشی وزارت فرهنگ و آموزش عالی
معاونت محترم وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
و رئیس محترم دانشگاه آزاد اسلامی
خواهشمند است به واحدهای مجری ابلاغ فرمائید.

سید محمد کاظم نائینی

مدیر شورای عالی برنامه ریزی

۲۱۹